הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר עבודה

לחם משנה על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-תמידים-ומוספין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ה 6
הלכה ז 7
הלכה ט 8
הלכה י 8
פרק ב 9
הלכה א 9
הלכה ב 10
הלכה ד 11
הלכה ז 11
הלכה ח 14
הלכה י 16
הלכה יא 17
הלכה יב 17
הלכה יג 17
הלכה יד 17
פרק ג 17
הלכה א 17
הלכה ג 18
הלכה ד 18
הלכה ה 18
הלכה יב 19
הלכה יג 20
הלכה יד 21
הלכה טז 22
הלכה יח 22
הלכה כב 23
פרק ד 23
הלכה א 23
הלכה ג 24
הלכה ה 25
הלכה יג 25
הלכה יד 26
פרק ה 27
הלכה ב 27
הלכה ג 28
הלכה ד 28
הלכה ו 28
הלכה ז 28
הלכה ח 29
הלכה ט 30
הלכה י 30
הלכה יב 30
הלכה יג 31
פרק ו 32
הלכה א 32
הלכה ד 34
הלכה ה 34
הלכה ז 35
הלכה ט 35
הלכה יא 36
פרק ז 36
הלכה ד 36
הלכה ה 36
הלכה ו 37
הלכה י 37
הלכה יא 37
הלכה יב 37
הלכה יג 38
הלכה טו 38

הלכה יח 39
הלכה כ 39
פרק ח 39
הלכה ב 39
הלכה יא 41
הלכה יב 41
הלכה טו 42
הלכה יז 42
הלכה יח 42
הלכה יט 43
פרק ט 43
הלכה ג 43
הלכה ה 43
הלכה ז 44
הלכה ח 44
הלכה ט 44
הלכה יג 44
פרק י 44
הלכה ו 44
הלכה יג 45
הלכה טו 45

פרק א

הלכה ב

ופעם אחת דחקה השעה את הציבור בבית שני וכו'. בעדיות פרק ו' ר' יהודה בן בבא העיד כו' ועל תמיד של שחר שקרב בד' שעות ומכאן אמרו בריש תפלת השחר דהלכה כר' יהודה דאמר תמיד עד ארבע שעות ותו לא ומפני כן כתב הר"א ז"ל בפירושיו דהאי עדות מפי השמועה העיד ולא מפי מעשה שאם ראה תמיד שקרב בארבע שעות מאי סהדותיה דילמא כי אשתהי נמי עד חמש או עד שש הכי מקרבי ליה ע"כ. כלומר והיכי דייקא עד ארבע שעות קרב ולא יותר. אבל רבינו ז"ל בפירוש המשנה פירש שזה היה מעשה והביא הירושלמי ונראה לתרץ לקושית הר"א ז"ל שהעדות היה שאמרו באותו העת שעד ארבע שעות היו יכולים להקריבו מפני שהיו מגומגמים אם יכולים להקריב בארבע שעות ואמרו שעד אותו זמן יכולים להקריבו:

הלכה ג

לפי שאסור להקריב קרבן כו'. קשה דמה טעם הוא שאסור להקריב קודם תמיד של שחר לשיאחר שתי שעות בשלמא מה שכתב שאין יכולין להקריב אחר תמיד של בין הערבים הוא טעם נכון שלא היו יכולים להקריב נדרים ונדבות ולכך הוצרכו לאחר אבל שלא יוכל להקריב קודם תמיד של שחר מה טעם לאיחור תמיד של בין הערבים הרי יכול להקריב אחר תמיד של שחר מה שהוא רוצה. ועוד קשה מ"ש חוץ מקרבן פסח לבדו שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בשתי שעות דמשמע כוונתו דכן בפסח אינו קרב אלא אחר חצות דכתיב ביה בין הערבים כדכתב בריש הלכות קרבן פסח אם כן אם לא היו יכולים לשחוט אחר תמיד של בין הערבים היו צריכים ישראל לשחוט פסחיהן בשתי שעות שהוא אחר שש שעות ומחצה שהוא נקרא בין הערבים עד שיקרב תמיד של בין הערבים וזה א"א ולכך אמר שיכולים לשחוט הפסח אחר תמיד של בין הערבים ולזה קשה דבברייתא לא אמרו בפרק תמיד נשחט טעם זה אלא מפני שראוי לאחר פסח מפני שנאמר בפסח בערב ובין הערבים מה שאין כן בתמיד שלא נאמר אלא בערב ומטעם זה קודמין קטורת ונרות לפסח וכדפסק רבינו ז"ל בריש הלכות קרבן פסח ואע"ג דבדיעבד אם הקריבו קודם תמיד של שחר כשר וכדפסק רבינו שם מ"מ כבר כתב רש"י ז"ל שם דהך טעם דיאוחר פסח מפני שנאמר בו בערב ובין הערבים לא סגי אלא להביאו לכתחילה אחר תמיד ומ"מ עיקר הטעם זה הוא ולא הטעם של רבינו ז"ל שאם כטעמו של רבינו ז"ל אפילו לכתחילה היו יכולים להקריב קודם התמיד והיה להם

לרבנן לתקן שיקריבו פסחיהן בין קודם התמיד בין אחר התמיד של בין הערבים מפני שאי אפשר שישראל יקריבו פסחיהן בזמן מועט בשתי שעות אלא ודאי אין הטעם אלא דראוי לאחר מפני שנאמר בו בערב ובין הערבים וזה הטעם הוא לקדימת הקטורת ונרות ואם כן מנא ליה לרבינו ז"ל טעם זה. וצ"ע אבל סמ"ג ז"ל במ"ע סימן ק"ץ כתב טעם הגמרא כדכתיבנא:

הלכה ה

ערבי פסחים בין בחול בין בשבת וכו'. בריש תמיד נשחט (דף נ"ח) ת"ר כסדורו בחול כך סדורו בשבת וכו' ואיפליגו בפירושה דהך ברייתא דאביי סבר דר"ע ור' ישמעאל פליגי בערב פסח שחל בשבת דר' ישמעאל סבר דקרב בשבע ומחצה ור"ע סבר דקרב בשש ומחצה וטעמו של ר' ישמעאל משום דמוספין קודמין לבזיכין וטעמו של ר"ע משום דבזיכין קודמין למוספין ורבא אקשי לאביי ופירש הברייתא דר' ישמעאל סבר דבשבת ערב הפסח קרב בשמונה ומחצה ור' עקיבא סבר דקרב בשבע ומחצה ומתני' דבין בחול בין בשבת ר"ע והדר אקשי רבה בר עולא לרבא ופירש דבשבתות דעלמא שאינם ערב הפסח פליגי דר' ישמעאל סבר בשבתות דעלמא קרב בשמנה ומחצה ור"ע סבר קרב בשבע ומחצה אבל בשבת ערב הפסח כ"ע מודו דהוו בשבע ומחצה מפני הפסחים הרבים הנשחטים ומתני' דבין בחול בין בשבת דברי הכל ושם האריכו בביאור טעם כל אחד ואחד. והשתא רבינו ז"ל נראה דלא פסק כאביי חדא דלר"ע בשבת ערב הפסח קרב בשש ומחצה ומתני' דבין בחול בין בשבת אתיא כר' ישמעאל ורבינו ז"ל פסק דבין בחול בין בשבת קרב בשבע ומחצה ולא היה לו לפסוק כר' ישמעאל לגבי ר"ע ועוד דלא היה לו לפסוק כאביי לגבי רבא ולא פסק כרבה בר עולא דאם כן לא היה לו לסתום ולומר דבכל השנה קרב בשמונה ומחצה ומשמע אפילו בשבתות דהיה לו לפסוק כר"ע לגבי ר' ישמעאל ולומר דבשבת בשאר ימות השנה קרב בשבע ומחצה. אלא נראה דפסק כרבא ובשאר שבתות דעלמא לא פליגי דקרב בשמונה ומחצה משום גזירה שבת אטו חול אע"ג דבשבת ליכא נדרים ונדבות כדאמרינן לר' ישמעאל אליבא דרבה בר עולא אלא שיש לדקדק דכיון דרבה בר עולא דחי לרבא ואמר התם מתקיף לה רבה בר עולא וכו' אלא אמר רבה בר עולא וכו' משמע דנדחו לפי המסקנא דברי רבא והיה לו לפסוק כרבה בר עולא. וי"ל דכיון דבתר הכי מהדר גמרא ליישב דברי אביי ודברי רבא דאקשי להו בתר הכי מברייתות ושני אליבא דידהו משמע דלא נדחו דבריהם ואע"ג דלשון הברייתא דחוק לפירושם אין ראוי בשביל כך לדחות פירושם בברייתא וכיון שלא נדחו דבריהם פסק כרבא דהוא מאריה דגמרא טפי יותר מרבה בר עולא:

הלכה ז

איברים של תמיד דוחים את הטומאה כו'. כתב סמ"ג ז"ל בעשין ק"ץ כך אמר רבא אליבא דרב הונא בפ"ד דיומא (דף מ"ז) ורב חסדא חולק ואומר כי אף סופו דוחה שבת, אמנם בלא משלה האור מבעוד יום הכל מודים שאין דוחין שבת כדאמרינן ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביו"ט. ור"י פירש דבמערכה דבין הערבים שהוקטרו עליה הכל מודים שדוחה את השבת ומהפכין בהם כל הלילה לא נחלקו אלא לעשות להם בשבת מערכה שניה ע"כ. ושם בפ"ד דיומא האריכו בתוס' ז"ל ע"ש:

אבל אין קריבין בלילי יום הכפורים וכו'. תימה דבסוכה פ' החליל (דף נ"ד) אמרינן דכי מקלע יו"ט ראשון של חג בערב שבת מידחי דחינן ליה מ"ט כיון דאקלע יו"ט ראשון של חג להיות בערב שבת יוה"כ אימת הוי בחד בשבת הלכך דחינן ליה והקשו ומי דחינן ליה והתנן חלבי שבת קריבין ביוה"כ כו'. עוד הקשו מברייתא דאמרה יוה"כ שחל להיות בע"ש לא תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין וכו' דמשמע מינייהו דיוה"כ חל להיות באחד בשבת ותירצו דאתו כאחרים דאמרי אין בין עצרת לעצרת ואין בין ר"ה לר"ה וכו', ומבואר הוא שאין הלכה כאחרים כדמשמע בפ"ב דערכין גבי מתניתין דאין פוחתין מד' חדשים מעוברים בשנה וכו' דמשמע דפליג סתם משנה על אחרים ופסקה רבינו ז"ל בהלכות קידוש החדש פי"ח וכיון שכן איך פסק רבינו ז"ל דאין קרב ביוה"כ דזה אי אפשר לדידן דקי"ל כרבנן שיבא יוה"כ ושבת יחד ואי משום הא לא קשיא כולי האי דכוונת רבינו ז"ל לומר שאפילו שלא ידחוהו ב"ד ויארעו שניהן יחד אין קריבין ביוה"כ. אבל קשה דבסוף פ"ה מהלכות שבת פסק ביוה"כ שחל להיות בע"ש וכו' שחל להיות במוצאי שבת וכו' תוקעין ולא מבדילין ואיך פסק שם דין זה דאי אפשר אלא אליבא דאחרים דלרבנן לא יבואו שבת ויוה"כ יחד. ועוד תימה על ה"ה ז"ל שכתב ורבינו ז"ל לא איירי אלא בזמן שמקדשין על פי הראיה אבל בזמננו שאין מקדשין על פי הראיה אין יוה"כ חל לעולם לא בערב שבת ולא במוצאי שבת דהא מכח סוגיא שהבאתי משמע דאפילו בזמן שמקדשין ע"פ הראיה היו נזהרין שלא יבואו יוה"כ ושבת יחד ואע"ג דרש"י ז"ל בפרק תמיד נשחט (דף נ"ח) גבי בשני בשבת כתב ואית דאמרי יומא קמא דשבתא דחזי לארבסר נקט וחד בשבת לא חזי לארבסר דלא בד"ו פסח ולאו מילתא היא שהרי ע"פ הראיה היו מקדשין דמשמע דכשהיה ע"פ הראיה לא היו שם כללים דלא בד"ו פסח ולא אד"ו ר"ה כבר הקשו שם התוס' ז"ל לרש"י ז"ל. ועוד דע"כ לא קאמר רש"י ז"ל אלא בכלל דלא בד"ו פסח אבל בלא אד"ו ר"ה שהוא כדי שלא יבאו שבת ויום כפור יחד מודה רש"י ז"ל דאפילו בזמן שמקדשין ע"פ הראיה היה כך דאיך יוכל רש"י ז"ל

להכחיש סוגיא דפרק החליל וכן כתב המפרש בפ"ז מהלכות קידוש החדש וז"ל ודע שהנראה מדברי רבינו ז"ל שיש בידם קבלה שכל החדשים סומכים בהם על הראיה אבל בחדש תשרי כד איקלע ביומי אד"ו דחו ליה ואפילו בזמן שהיה המקדש קיים והסנהדרין בירושלים וכו' והכריח שם הדבר מכח הסוגיא שהבאתי הרי שכתב שבענין לא אד"ו ר"ה לבד היה כלל זה אפילו בזמן שהיה המקדש קיים וכן אפשר לומר שרש"י ז"ל יסבור כן אבל הא שכתב הרב המגיד ז"ל דכלל זה דלא אד"ו ר"ה לא הוי בזמן הראיה וכן רבינו ז"ל שכתב להני דינים דאתו כאחרים צ"ע:

הלכה ט

ויהיו מוכנים קודם הקרבה בד' ימים וכו'. בסוף פ"ב דערכין (דף י"ג:) פירש"י ז"ל תרי פירושי לפירושא קמא הוי ד' ימים עם יום השחיטה ולפירוש בתרא הוי ד' ימים לבד מיום השחיטה והכריח רש"י ז"ל כפירוש בתרא דהוי דומיא דפסח ולפירוש בתרא שמונה היו מתחילה ונוטלין שנים ובו ביום נותנים שנים אחרים כדי שיהיו שמונה, ורבינו ז"ל כתב לשונו כלשון הגמרא ואין בדבריו הכרח:

בכוס של זהב. פ"ג דתמיד (דף ל') וריש פרק גיד הנשה איפליגו רבא ושמואל דרבא אמר גוזמא קאמר ושמואל אמר דוקא קאמר כוס של זהב משום דאין עניות במקום עשירות ופסק רבינו כשמואל דדייקא מתני' כוותיה דדוקא קאמר:

הלכה י

ולא היו כופתין את הטלה שלא יחקו את המינין כו'. במשנה שם פרק ד' דתמיד (דף ל':) לא היו כופתין את הטלה אלא מעקידין אותו מי שזכו באיברים אוחזין בו וכך היה עקידתו ראשו לדרום ופניו למערב והשוחט עומד במזרח ופניו למערב כו' ובגמרא (דף ל"א:) תנא יד ורגל כעקידת יצחק בן אברהם וכתב המפרש שלא היו כופתין אותו ארבע רגלים יחד אלא יד ורגל לחוד ויד ורגל לחוד כעקידת יצחק בן אברהם וכן כתב סמ"ג בעשין קצ"ב אלא מעקידין אותו יד ורגל כעקידת יצחק בן אברהם, ורבינו ז"ל אם מפרש כן קשה למה לא כתב כן אלא משמע שלא היו עוקדין אותו כלל אלא בידיהן אוחזין אותו כדי שלא ישמט. ואפשר שהוא מפרש דהכי קאמר לא היו כופתין אותו ומה היא הכפיתה שלא היו עושין כעקידת יצחק בן אברהם שהיה עוקד הידים והרגלים יחד לא היו עושין כן ומפרש כעקידת יצחק ללא היו כופתין ולא להיו מעקידין אותו. ואפשר ג"כ שזהו פירש"י ז"ל בחומש שכתב בפרשת וירא שעקידת יצחק בן אברהם היה ידים ורגלים יחד ואם כפירוש המפרש אינו כן ואם מפרש כדפרישית דקאי למאי דאמר לא היו כופתין אתי שפיר ודוחק. אח"כ מצאתי לרבינו ז"ל שכתב בפירוש המשנה אבל היו

אוחזין ידיו ורגליו לבד והוא מה שאמר עקידת יד ורגל כיצחק בן אברהם ע"כ. נראה שמפרש עקידת יד ורגל ר"ל אחיזה בידו וברגל וכמו שכתב כאן. ומ"מ יש לתמוה על רבינו ז"ל למה לא הזכיר שמי שזכה באיברים הוא שאוחז בידיו ומסייע דהיינו אחד מארבעה פייסות שהוא הפייס הרביעי שהזכיר רבינו ז"ל בפ"ד שמוליך איברים למזבח וזהו שאמר במשנה מי שזכה באיברים אוחז וגם יש לתמוה שלא הזכיר השוחט שעומד במזרח ופניו למערב וכל זה הזכיר סמ"ג ז"ל בעשין קצ"ב. ומ"ש ראשו לדרום ופניו למערב. בפ"ג דיומא פרק אמר להם הממונה (דף ל"ו) אמרו כן גבי פר כהן גדול ואמרו היכי משכחת לה בעוקם את ראשו והקשו ונוקמיה אמר אביי שמא ירביץ גללים ע"כ. ואפשר שזהו הטעם כאן גם כן. ומה שפסק רבינו ז"ל כמ"ד מהלך בחקי המינין אע"ג דהוי מילתא דרבנן והיה לו לפסוק לקולא ולא לחומרא כדכתב הבכ"מ ז"ל מ"מ משום דלדעתו המשנה כוללת שלא היו כופתין אותו כלל אבל למ"ד משום בזיון קדשים היו יכולים לכופתו בשיראי. ועל מה שפירש הראב"ד ז"ל דבזיון קדשים ר"ל שמא יצטער בכפייתו ויפרכס עד שיטיל מום קשה דא"כ אפילו כפיתה בשיראי נמי יפרכס ויטיל מום ואיך אמרו שם דאיכא בינייהו דכפתיה בשיראי דמשמע דלמ"ד בזיון קדשים ליכא הא לפירוש הר"א ז"ל איכא:

פרק ב

הלכה א

מצות עשה להיות אש יקודה וכו'. בפרק טרף בקלפי (דף מ"ג:) איכא פלוגתא דתנאי ר"מ ור' יהודה ור"י אי בכל יום היו במזבח שתי מערכות או ג' או ד' ומחלוקתם תלוי משום דתלתא קראי כתיבי בפרשת צו חד היא העולה על מוקדה על המזבח וגו' ב' ואש המזבח תוקד בו ג' והאש על המזבח תוקד בו ר' יהודה דאית ליה בכל יום תרי דריש להו מתרי קמאי וקרא דוהאש על המזבח דריש להצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח ולא יצית על הרצפה ויעלם כשהם דולקים ור' יוסי דאית ליה תלת נפקא ליה מהני תלתא קראי והצתת אליתא נפקא ליה מקרא דונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח ור"מ דאית ליה ד' נפקא ליה אחריתי מריבוי דואש ורבנן וא"ו לא דרשי ומריבויא דוהאש נפקא להו לכ"ע דמוסיף חד ביוה"כ דאפילו מאן דלא דריש וא"ו מ"מ וא"ו ה"א דריש וקרא דאש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אייתר ליה וקאמר גמרא התם דלימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא במזבח החיצון ואי להאי לחודיה הוה סגי דלימא קרא אש תוקד על המזבח לא תכבה ואמר קרא תמיד ללמד אש למנורה שתהא על מזבח

החיצון והכי קאמר קרא אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון. זו היא סוגית הגמרא ורבינו ז"ל פסק כר' יוסי דשלש מערכות בכל יום דהלכה כר' יוסי לגבי ר' יהודה וכ"ש לגבי דר"מ. ויש לתמוה על רבינו ז"ל בסדר הכתובים שהביא חדא דכיון דהוא פסק כר' יוסי למה הביא לקמן להצתת אליתא פסוק של ואש המזבח תוקד בו דהא לא הוי אלא לר' יהודה אבל לר' יוסי נפקא ליה הצתת אליתא מקרא דונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח ולא עוד אלא שלא הביא אפילו הפסוק של ר' יהודה דהיינו והאש על המזבח תוקד בו אלא ואש המזבח תוקד דהך קרא לכ"ע הוי למערכה שניה של קטורת גם מה שהביא כאן מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח מקרא דאש תמיד תוקד קשה דהאי קרא דרשינן ליה בגמרא שתהא מערכה שניה של קטורת על המזבח החיצון ומלת תמיד לא אתי להזהיר שיהא תמיד האש על המזבח אלא מלת תמיד קאי אמנורה כדכתיבנא ולא היה לו להביא אלא שאר הפסוקים של יקידות דנפקינן מינייהו ג' מערכות:

הלכה ב

גם מ"ש

בבוקר עורכים עצים ועורכין בראש המזבח מערכה גדולה של אש שנאמר ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר. קשה דהאי קרא לא אתי לסדור מערכה הגדולה אלא לסדור שני גזרי עצים של המערכה הגדולה וכמו שאמרו בפ"ב דיומא מנין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזרי עצים בשני כהנים שנאמר וערכו עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר וכו' משמע דקרא דובער עליה אתא לומר שיערוך שני גזרי עצים על מערכה גדולה וכן רבינו לקמיה כתב וכן מצוה להעלות שני גזרים של עץ כו' שנאמר ובער עליה הכהן עצים בבוקר וכו'. ולתרץ כל אלו הקושיות נראה לומר דכיון דלא נפקא מיניה כלל לענין דינא רבינו ז"ל לא קפיד אלא מביא הפסוק שנראות הדרשא הפשוטה יותר אע"פ שהוא דלא כהלכתא וקרא דאש תמיד משמע פשוטו הוא שידליקו האש שם תמיד אע"ג דבגמרא דרשינן ליה לדרשא אחריתי מ"מ פשוט הכתוב הכי משמע וכן קרא דואש המזבח תוקד בו משמע פשטו שבמזבח עצמו יהיה היקידה לא למטה וזהו אומרו תוקד בו כלומר תהיה היקידה בו כלומר בראשו של מזבח גם קרא דובער עליה עצים בבוקר בבוקר משמע שעל המערכה יבער עוד שני גזרי עצים מכלל דצריך לבער המערכה מדקאמר עליה משמע דכבר היא מסודרת ואחר שפשט הכתוב משמע ומוכח הכי לא חש רבינו ז"ל אי הוי דלא כהלכתא וכן דרכו בקצת מקומות:

הלכה ד

שלישית אין עליה כלום. בפ' טרף בקלפי (דף מ"ג) אמרו שלישית לקיום האש ופירש"י ז"ל שאם אין אש של מערכה גדולה מתגבר מוסיפין עליו מזה ע"כ. אבל רבינו ז"ל נראה שמפרש לקיום האש לקיים מצות האש שנאמר אש תמיד תוקד משמע ששאר המערכות הם לקרבנות וזו היא לקיים המצוה לבד אבל מ"מ אליבא דכולי עלמא ודאי שמערכה של קיום האש הוי זולת השני גזירי עצים דשני גזירי עצים נפקא לן מובער עליה הכהן עצים בבוקר כו' והך דקיום האש נפקא לן מקרא דואש על המזבח תוקד בו ועוד דהשני גזירי עצים משימין על מערכה גדולה וכמ"ש רבינו ז"ל בפירוש ומערכה של קיום האש עושה אותה בכ"מ שירצה מן המזבח וכמ"ש רבינו ז"ל לקמן. ע"כ אני תמיה מאד על הרב מהר"ר אליה מזרחי זלה"ה שכתב בפרשת צו שמערכה של קיום האש היא השני גזירי עצים שכתב שם ואחר שסדר אותה היה נותן עליה אח"כ שני גזירי עצים כדי להוסיף לה הבערה יתירה וזאת המערכה נקראת מערכה של קיום האש וכו' ע"כ, דלע"ד א"א לומר כן מהטעמים שכתבתי אלא דתרי מילי הוו. וא"ת א"כ כיון דתרי מילי הוו רבינו ז"ל בפ"ו כשהסדיר שתי מערכות וסידור שני גזירי עצים למה לא הזכיר שם סידור מערכה של קיום האש וכן אביי בפ"ג דיומא דסדר מערכה משמיה דגמרא לא הזכיר אלא מערכה גדולה ומערכה שניה וסידור שני גזירי עצים ולא הזכיר מערכה שלישית. מיהו לאביי י"ל דסובר כר' יהודה דליכא אלא שתי מערכות אבל לרבינו ז"ל דפסק כר' יוסי קשה. ונראה לומר דאותה של קיום האש אין לה שעה קבועה ואין לה סדר שבכל שעה מהיום יכול לעשותה ולכך לא הזכירה רבינו ז"ל בפ"ו שלא הזכיר אלא הדברים שצריך לעשות על הסדר ואביי גם כן אף על גב דסבר כר' יוסי מהאי טעמא לא הזכירה:

הלכה ז

ויהיה מראה שהתחיל לסדר מן המזרח וכו'. בפ"ב דתמיד (דף כ"ט) אמר שם במשנה סידר את המערכה גדולה מזרחה וחזיתה מזרחה וראשי גזירין הפנימיים היו נוגעים בתפוח וריוח היה בין הגזירין שהיו מציתין את האליתא משם ובגמרא אמרו (דף ל') מ"ט רב הונא ורב חסדא חד אמר כדי שתהא הרוח מנשבת (בהן) וחד אמר כדי שיהיו מציתין את האליתא משם מתיבי ריוח היה בהם בין הגזירין שהיו מציתין את האליתא משם אמר לך מקומות מקומות עבדי ע"כ. ופירש"י ז"ל וחזיתה מזרחה מראה היה עושה למערכה כמין חלון גבי מזרח כדי שתהא הרוח מנשבת בו הרוח בא דרך שער מזרח ומנשב שם. ועל מ"ד כדי שיהיו מציתין את האליתא פירש עצים דקים משימין באותו חזית והאש סמוך לו ונדלקין העצים הגדולים על ידי עצים קטנים. מקומות עבדי כלומר

במקומות הרבה היו נותנין עצים כדי שישרפו עצי המערכה מכל צד ע"כ. וכפירוש זה כתב סמ"ג ז"ל. ורבינו ז"ל בפירוש המשנה פירש ז"ל וכבר הקדמנו בתחלת בתרא עושה חזית וביארנו שעניינו שיעשה בראש הכותל אות שיראה על הכותל בשעה שמביטין אל האות ההוא וג"כ כאן בשעה שמסדרין עצי המערכה במזרחו של מזבח נותנים על מערכה העצים יעשה אות לצד מזרח שיורה שמצד מזרח מתחילין לסדר המערכה ואליתא היא הגחלת שמסיקין בה מערכה שניה של קטורת ע"כ. ועל פי פירוש זה כתב כאן ויהיה מראה שהתחיל מן המזרח כלומר שיעשה אות על כך. וקשה לפירוש זה איך יתיישב סוגית הגמרא דמה טעם הוא הרוח מנשבת לאות שמשימין על המערכה וכן האליתא שמציתין משם אינה ענין כלל לאות ההוא. ונראה לי לפרש דלפירוש רבינו לא שאלו בגמרא מ"ט אלא לענין סדור המערכה למה היא במזרח ולא ברוח אחר ותירץ רב חסדא מפני שתהא הרוח מנשבת ותדלוק מהרה כדי לשרוף איברי התמיד והאחר אמר דלא איכפת לן בהדלקתה מהרה אלא מפני שצריך להדליק מהרה מערכה שניה של קטורת וכדי שנקח משם אליתא להדליק מהרה שמו כנגד המזרח ויתחילו להדליק מהרה ואע"פ שראשי העצים שכנגד התפוח לא ידלוק כל כך מהרה שאינם כל כך כנגד הרוח לא איכפת לן שמאותו הצד שהם כנגד המזרח ידליקו האליתא והאליתא היא הגחלת שמדליקין מערכה שניה של קטורת כמו שפירש רבינו ז"ל בפירוש המשנה ודלא כפירוש רש"י ז"ל שפירש שהוא להדליק המערכה עצמו והקשו שם למ"ד ששמוה כנגד המזרח. משום כך במשנה אמרו ריוח היה בין הגזרים כלומר ששמו שם קסמין קטנים שידליקו מהרה כדי להדליק הגחלת של קטורת וא"כ קשה למ"ד שמדליקין מהצד אשר כנגד הרוח של מזרח ותירצו מקומות מקומות עבדי מאותו הצד הם מדליקין ר"ל מראשי העצים שכנגד המזרח וגם מהקסמין שבין הגזירים מדליקין. ולפי זה לא נתן טעם הגמרא לענין החזית דהחזית אינו אלא היכר להודיע לכל שמכאן מתחלת ההדלקה וטעם הגמרא אינו אלא למה מדליקין במזרח ולא ברוח אחר. ולהר"א ז"ל דרך אחר בהשגות דהוא מפרש דיש תפוח באמצע המזבח דהיינו טבלא של כ"ב על כ"ב וטעמו דהגזירין ארכן אמה ורחבן אמה וכמ"ש רבינו ז"ל פ"ו מהלכות איסורי מזבח ומקום המערכה הוי כ"ד אמות על כ"ד אמות לפי מ"ש רבינו ז"ל בפרק ב' מהלכות בית הבחירה אע"ג דשם כתב ז"ל ד' טפחים יותר כבר השיגו הר"א שם וסובר דאינו אלא כ"ד אמות כדי להשלים גובה המזבח שהם עשר אמות הניח אמה מכל צד כדי שישימו שם גזרי המערכה שהם אמה על אמה וכיון שהיו כ"ד על כ"ד וקצרו אמה מכל הצדדים לתת מקום לעצי המערכה עשו טבלא גבוהה עשרים ושתים על כ"ב וקצרו בטבלא

ב' אמות באורך אחד מכאן ואחד מכאן וב' אמות ברוחב אחד מכאן ואחד מכאן כדי שיהיה מקום למערכה וכל אותה הטבלא נקראת תפוח. ומ"ש המשנה וחזיתה מזרחה רוצה לומר ששמו ראשי העצים למזרח והראשים אחרים לתפוח למעוטי שלא שמו אותם ברוח המזרח אבל היו מושכבים בין צפון לדרום דא"כ לא היו נוגעים הראשים בתפוח דכיון דראש אחד לדרום וראש אחד לצפון ובין התפוח וצד המזרח יש שם מקום אמה לבד א"כ נמצאו צדדי הגזירין נוגעים בתפוח אבל לא הראשים וזו היא צורתו*.
==========כאן צריך לבוא שרטוט========== אם אותו הקו שהוא אמה על אמה כמו המקום אשר בין מזרח והתפוח אם היה ראשו למזרח הוי רגלו לתפוח אבל אם הוא מושכב (כזה) צדו נוגע בתפוח אבל לא ראשו והוא פשוט מאד. ונמצא לפירושו דוחזיתה מזרחה ר"ל שהראשים כנגד המזרח והם מושכבים בין מזרח למערב וכ"ת א"כ למה הזכיר אח"כ שהם נוגעים לתפוח פשיטא שהם נוגעין לתפוח כיון שאין בין מזרח לתפוח אלא אמה והגזירין ארכן אמה והם מושכבים בין מזרח למערב ודאי שהם נוגעים בתפוח לזה תירץ דאין הכי נמי אלא כוונת המשנה לומר שלא יוציא הגזירין קצת לחוץ שיאכלו קצת ממקום רגלי הכהנים שהם אמה שהם לפני המערכה שאם כן ידחקו רגליהם אלא יזהר שיכניס אותם לפנים כדי שיגעו הראשים בתפוח. זו היא כוונת הר"א ז"ל בהשגות. וצריך לפרש ג"כ לפירושו איך יתיישב סוגית הגמרא. ונראה דהכי פירושו מ"ט שמו הראשים כנגד המזרח ולא שמו אותם מושכבים בין צפון לדרום ותירץ חד משום דכיון דהראשים למזרח נושב הרוח יותר והאחר אמר שכיון שהראשים למזרח היו נוחין לידלק מהראשים שבצד המזרח ומשם ידליקו הגחלת של קטורת וכמו שפירשנו לעיל לפירוש רבינו ז"ל וקושית הגמרא והתירוץ גם כן נפרש לפירוש הר"א ז"ל כמו לפירוש רבינו ז"ל. אי נמי יש לומר דיפרש אליתא כפירוש רש"י ז"ל שהוא להדליק המערכה עצמה וה"ק כשהראשים לצד המזרח יביא שם קסמין דקים מחוץ למזרח וידליק לראשים מפני שהראשים נוחים לידלק בקל יותר מגוף העץ שהראש הוא קצת דק יותר ועוד שכיון שהוא פתוח שם נוח לידלק מה שאין כן כשהראשים בפנים אם היו מושכבים מצפון לדרום שכשישים האליתא מן המזרח לא ידליקו מהרה והקשה לו המקשה שהרי משים קסמין קטנים בין העצים וידליקו כדאמרו במשנה שיש ריוח בין הגזירין ותירץ מקומות מקומות עבדי כלומר מכל המקומות משימין בין הגזירין מבחוץ לצד המזרח כדי שידליקו מהרה. כנ"ל לפרש דברי הר"א ז"ל ודבריו באו סתומים ומ"מ מבוארת אצלי כוונתו ז"ל כמו שכתבתי. ובענין פירוש תפוח פליגי עליה רבינו ורש"י דהם סוברים דתפוח מקרי הדשן עצמו והקשה הראב"ד ז"ל לפירוש זה ממתני' דהחלו

מעלים באפר ע"ג התפוח דמאחר שכהן מוציא בכל יום האפר מהיכן היה התפוח. וקושיא זו ליתא לפירוש רש"י ז"ל שפירש בפרק גיד הנשה ושם במסכת תמיד שלא היו מוציאין האפר בכל יום אלא כשהיה רבה מאד היו מוציאין אותו ומוליכין אותו חוץ לעיר ואם כן שייך שפיר לומר על גבי התפוח דבכל יום היה שם תפוח אלא לפעמים מוציאין אותו. אבל הר"א ז"ל הקשה על רבינו ז"ל שכתב בסוף פרק זה שבכל יום היו מוציאין האפר ומורידין אותו למטה ואח"כ כשהיה רבה למטה מוציאין אותו חוץ לעיר לכך הקשה לו כיון שהיו מוציאין אותו בכל יום מהיכן היה התפוח. ולפירוש רבינו ז"ל יש לתרץ דאולי היה נשאר שם קצת אי נמי במתניתין בנסחאות דידן לא גרסינן על גבי התפוח בה"א הידיעה אלא על גבי תפוח ור"ל שאז היו עושין תפוח מהאפר ולא שהיה תפוח מעיקרא ואילו היינו גורסין התפוח בה"א הידיעה היה מקום לקושיתן דמשמע דהיה תפוח מעיקרא אבל אין אנו גורסין אלא תפוח. עוד הקשה לו שאמרו פעמים שעליו כשלש מאות כור ובו מיבעי ליה. ונראה לי לומר דבמשנה הכי אמרינן תפוח היה באמצע המזבח פעמים שהיו עליו כשלש מאות כור ואפשר דעליו קאי למזבח שהיה על המזבח כשלש מאות כור. זה נראה להליץ בעד רבינו ז"ל:

הלכה ח

ובורר עצי תאנה. ע"כ תאנה דלא עבדא פירי דרבינו ז"ל פסק בפ"ז מהלכות איסורי מזבח כמ"ד בפ"ב דתמיד משום ישוב א"י ולדידיה תאנה דעבדא פירי אין קוצצין לעצים משום ישוב א"י וכן כתב שם רבינו ז"ל במורביות של תאנה של חדשים שאינם בישוב כלומר דלא עבדא פירי ומ"מ צריך טעם למה פסק שם כמ"ד משום ישוב ארץ ישראל ועוד דא"כ אפי' דקל דעבדא פירי אין קוצצין וכל דבר המנוי בפסוק כדמשמע שם בגמרא ולמה כתב שם רבינו ז"ל גפן וזית דוקא דאי לא עביד פירי אפילו גפן וזית יכול לקצץ דאין כאן ישוב א"י ואי עביד פירי אפילו דקל נמי. מיהו לזה י"ל דהוא הדין נמי אלא הוא העתיק לשון המשנה כדבריו. ועוד מנא ליה התם דדוקא חדשים ולא ישנים דאע"ג דבמשנה אמר מורביות דהיינו חדשים היינו על צד היותר טוב אבל לעיכובא מנא ליה. וי"ל דהא דחדשים הוא משום דבפ"י כתב דעצי סתירה פסולים ולא יביאו אלא חדשים:

משוכה מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות וכו'. דברי רבינו ז"ל מתמיהין אצלי דבזבחים פרק קדשי הקדשים (דף נ"ח) אמרו דהך מתני' סברה דכוליה מזבח בצפון קאי וחמש אמות צפונות של מזבח הם כנגד פתח שההיכל פתחו עשר אמות חמש לדרום וחמש לצפון וקאמרה מתני' שארבע אמות משוכות מקרן מערבית כלפי צפון דהיינו אמה יסוד אמה סובב ואמה מקום רגלי כהנים [ואמה מקום קרנות] ובה' מיד יעשה המערכה

שיהיה כנגד פתח ההיכל דאם יעשה בששית הרי אינו כנגד פתח ההיכל ועוד אוקי שם רב אדא בר אהבה הך מתני' כר' יהודה דאמר מזבח ממוצע ועומד באמצע העזרה וכדי שיהיה כנגד פתח האולם צריך להרחיק לפחות שש ומתני' דקאמרה ד' הם שש אלא דמתני' לא מני יסוד וסובב ובהדי יסוד וסובב הוי שש וקסבר קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא אלו האוקימתות נאמרו שם, ועל כן אני תמיה על רבינו ז"ל בהל' בית הבחירה פרק חמישי וז"ל ורוחב העזרה מן הצפון לדרום קל"ה וכו' ופירש שם הדברים וכתב שם בסוף דבריו ומכותל צפוני של עזרה עד כותל מזבח שהוא רוחב ששים ומחצה וכו' כל המרובע הזה נקרא צפון הרי משם מבואר דרובו של מזבח בדרום קאי דששים ושבע ומחצה הוי הצפון וששים ומחצה יש מכותל צפוני עד כותל מזבח א"כ לא נשאר למזבח אלא שבע אמות וכל השאר בדרום הם, ובפ"ק (דף ט"ז) הוכיחו מהמשנה ההיא שהזכיר שם רבינו ז"ל דאית ליה להוא תנא דרובא דמזבח בדרום קאי ומוכרח הוא ודאי כפי החשבון שהזכיר שם רבינו ז"ל וא"כ כיון דרובו של מזבח בדרום איך יתיישב בדין זה שיהא משוך מן הקרן דרומית ארבע אמות הא כיון דלדעת רבינו ז"ל המזבח בחמש אמות בדרום ושבע בצפון א"כ צריך שירחיק מן הקרן דרומית עשרים אמות ואי קסבר קדושת היכל ואולם חדא מילתא היא א"כ צריך שירחיק ט"ו אמות לפי הדרך שהקשו שם בגמרא בפ' קדשי הקדשים ע"ש. ותו קשיא טובא דשם הכריח רב שרביה מדברי ר' יוסי הגלילי דאמר דכיור היכן היה נותנו בין האולם ולמזבח משוך קימעא כלפי דרום דמשמע דכוליה מזבח בצפון קאי כמו שהאריכו שם בגמרא וא"כ רבינו ז"ל דפסק בהלכות בית הבחירה דרוביה בדרום קאי כדכתיבנא איך פסק בריש הלכות בית הבחירה דהכיור מקומו בין האולם והמזבח משוך לדרום הא מאן דאית ליה האי סבר דכוליה מזבח בצפון קאי. וי"ל לקושיא ראשונה דכל הפלפול שעשו בפרק קדשי הקדשים הוא כפי סברת ר' יוסי הגלילי דאית ליה דצריך שהמערכה יהיה כנגד פתח אהל מועד ואע"ג דרש"י ז"ל כתב שם דכולהו אית להו הכי רבינו ז"ל אינו סובר כן אלא אדרבה מדאמר ר' יוסי אומר זה סימן כו' משמע דרבנן פליגי עליה וקי"ל כרבנן דלא איכפת לן שיהא כנגד הפתח ומאי דאמרו במשנה משוך מקרן דרומית ד' אמות קושטא דמילתא אמרו דאי אפשר בלא כן דחד אמה סובב וחד יסוד וחד מקום קרנות וחד מקום רגלי כהנים אבל כיון שעברו אלו הד' אמות יעשה המערכה דלא איכפת לן שיהא כנגד הפתח. ולקושיא שניה י"ל דלא דקדקו בגמרא מדברי ר' יוסי דאית ליה כוליה מזבח בצפון קאי אלא משום דהוא לא מצא מקום ליישב המקראות אלא שצריך שיתן הכיור בין האולם ולמזבח משוך קימעא כלפי דרום לזה הכריחו שם דכיון דהוא

מהכרח הפסוקים נפקא ליה משמע דאית ליה דכוליה מזבח בצפון קאי דאי לא הרי יכול ליישב המקראות באופן אחר אבל אם לא היה אומרו מהכרח הפסוקים אפילו שנאמר דאית ליה דמזבח בדרום קאי אינה קושיא דאפשר דקבלה היא כך דיהיה הכיור באותו המקום, תדע לך דהא מתניתין דמדות בפ"ג אמרה דמקום הכיור בין האולם ולמזבח משוך כלפי דרום כדאמר רבי יוסי ובפ"ק דיומא הוכיח דמתני' אית ליה דרובא דמזבח בדרום קאי כדכתיבנא אלא ודאי דלא הא בהא תליא ואם הכריחו בגמרא כן הוא לר' יוסי שלמד הדבר מן הפסוקים אבל הדינים אינם סותרים ורבינו ז"ל פסק כסתם מתני' דמסכת מדות בשני הדברים דהכיור מקומו בין האולם ולמזבח משוך קימעא כלפי דרום ופסק דרובא דמזבח בדרום קאי דהכי סתם נמי מתני' התם:

הלכה י

הרמת הדשן מעל המזבח בכל יום כו' ובגדי כהונה שתורם בהם הדשן וכו'. בפ"ק דיומא (דף י"ב) על ברייתא דילבש לרבות את השחקים כתב רש"י ז"ל שאף השחקים כשרים לעבודה ואני שמעתי להביא שחקים דוקא משום בגדים שבישל בהם קדרה לרבו לא ימזוג בהם כוס לרבו ואין נראה בעיני דבשלמא גבי הוצאת הדשן אמרינן לקמן הכי מפני שהבגדים מתבזין ומתלכלכין בהן אבל תרומת הדשן שאינו אלא מלא מחתה ליום דאמרינן במסכת תמיד אין שם לכלוך בגדים ע"כ. ורבינו ז"ל מפרש כפירוש ואני שמעתי וכן כתב הרב בעל כ"מ ז"ל בשם הריטב"א, וטעמו משום מה שהקשו התוס' ז"ל בפ"ב דזבחים בברייתא דאמרה משוחקים כשרים א"כ אמאי איצטריך קרא הכא לרבות משוחקין לעבודה ועם שזו אינה קושיא לפי מה שכתבו התוס' ז"ל בפ"ק דיומא דאדרבה משום הכי אמרו שם דהמשוחקים כשרים משום ריבויא דילבש מ"מ לא משמע ליה לרבינו ז"ל הכי דבלאו הכי סברא הוא דהמשוחקים יהיו כשרים ואע"ג דקרא אמר בד לא הוי אלא למצוה ולא לעכובא כדאמרינן בפ"ב דזבחים (דף י"ב) ואע"ג דהשאר שהוזכרו שם הוי לעיכובא כבר פירש שם רש"י ז"ל הטעם משום דשאני הנהו דנפקי ממשמעותא דקרא אבל חדשים לא נפיק ממשמעותא דקרא ועל פי זה קשה דלמה הוצרך כאן ריבוי דילבש למשוחקים וזו היא כוונת התוס' ז"ל שם שהניחו הדבר בתימה דלמה לי ריבויא הכא דילבש משום דמפרשים כמו שפירש רש"י התם ולכך מכח הקושיא ההיא נראה לרבינו ז"ל לפרש כפירוש ואני שמעתי דרש"י דאתא קרא לומר דוקא משוחקים ואע"ג דאין שם לכלוך כדכתב רש"י ז"ל מ"מ בזוי הוא לעשות עבודה בזויה בבגדים שעושה מלאכה מכובדת, זה טעמו של רבינו ז"ל:

הלכה יא

אימתי תורמין הדשן וכו'. בספ"ק דיומא (דף כ') אמרו במשנה בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו ואיפליגו בגמ' רב ור' שילא דרב אמר קריאת הגבר היינו הכורז שמכריז עמדו כהנים לעבודתכם רב שילא אמר דהוי קריאת תרנגולא. ורבינו ז"ל לא ביאר כלל מזה אלא סתם משיעלה עמוד השחר ולא ידעתי למה ואולי דמשמע ליה דאידי ואידי חד שיעורא הוא:

הלכה יב

מי שזכה לתרום טובל כו'. לאו דוקא דבמשנה פ"ק דתמיד (דף כ"ו) אמרינן דהיה טובל עד שלא יבא הממונה לפייס וכדאסיק רבה לפרושי מתניתין וכן כתב רבינו ז"ל לקמן בפ' ששי וא"כ מה שכתב שם מי שזכה לתרום טובל אינו רוצה לומר שאחר שזכה לתרום והגיע לו הפייס טבל אלא מקודם טבל:

וחותה מן הגחלים וכו'. מ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל בשם הריטב"א כתב הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בפרשת צו בשם ת"כ עיין שם. ומה שהקשה הריטב"א ז"ל דאמאי קאמר תרומת דשן ולא תרומת גחלים כבר ישב זה רש"י ז"ל בפ"ק דתמיד שכתב גחלים שנאכלו ונעשו גחלים דקים דהוי דשן וכו'. ועוד כתב והא דבעינן הכא מאוכלות משום דנעשה דשן בעינן כו' ואם כן להכי קאמר דשן דהיינו גחלים דקות קרובות לדשן:

והופך פניו לצפון וכו'. אם תרצה לעמוד על ציור דבר זה עיין בספר הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בפרשת צו:

הלכה יג

וגורפין אותה הערימה בפסכתר וכו'. נפקא ליה מהא דתנן פ' אמר להם הממונה במסכת תמיד וג' דברים היתה משמשת וכו' כתבו רבינו לקמן בפ' שלישי:

הלכה יד

כל מי שירצה מן הכהנים כו'. הוצאת הדשן קרי רבינו אחר שהוא למטה ונוטלו משם ומוציאו חוץ למחנה אבל להראב"ד ז"ל אינו נראה אלא כשהוא רבה נוטלו מהתפוח ומוציאו חוץ למחנה. וכבר כתבתי זה למעלה:

פרק ג

הלכה א

לא הקטירו בבוקר יקטירנו בין הערבים וכו'. בפרק התכלת (דף כ') אמרינן דאפילו לר' שמעון דפליג גבי תמיד דאם לא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו היכא דהיו מזידין מודה

בקטורת דיקריבו משום דכיון דלא שכיחא ומעתרא חביבה להו ולא פשעי ואם כן מה שכתב כאן רבינו ז"ל אתי ככ"ע לאפוקי מדברי הרב בעל כסף משנה שכתב שפסק כאן כת"ק. עוד פליג שם ר"ע ואמר דאם לא הקטירו בשחרית יקטירו בין הערבים כל המנה דהיינו שיעור של כל היום אבל רבנן פליגי עליה. ורבינו ז"ל כתב סתם יקטירנו בין הערבים דכוותנתו כדברי ת"ק דיקטיר החצי מנה לבד וכן פסק בהדיא בפירוש המשנה:

הלכה ג

פורשין הכל מבין האולם ולמזבח וכו'. בפ' טרף בקלפי (דף מ"ד) אמרו דפורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"א ואמרו שם בגמרא אתיא כפרה מיום הכפורים כלומר דביום הכפורים כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש וגו'. ומה שכתב רבינו ז"ל שיה"כ הוי בנין אב אע"ג דבגמרא אמרו דג"ש הוי אפשר דהוא מפרש דאתיא כפרה כפרה לא ג"ש גמורה הוי לתרץ קושית התוס' ז"ל שהקשו דפר כהן משיח לא כתיב ביה כפרה ולכך מפרש דהך אתיא כפרה כפרה הוי כמו בנין אב כלומר כיון דהך הוי כפרה למדנו הדבר מיה"כ שהוא כפרה ואותה הכפרה היא בנין אב לכולם. וקצת נראה כן ממ"ש רבינו ז"ל בפירוש המשנה במסכת תמיד פרק ששי שכתב שם ולמדנו כל זה שנאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד אתיא כפרה כפרה מיה"כ איזו כפרה שתהיה בקדשים ע"כ. עוד נתבאר שם דפורשין מן ההיכל בשעת מתן דמים דלפני ולפנים כי היכי דפורש מקטורת דלפני ולפנים אבל מן האולם אין פורשין מקדושה דלפני ולפנים כלל. ורבינו ז"ל בהל' עבודת יוה"כ פ"ד כתב דפורשין מן ההיכל בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא כתב שם שפורשין בשעת מתן דמים דלפני ולפנים. והרב בעל כ"מ ז"ל הרגיש שם בזה:

הלכה ד

כיצד סדר הקטרת הקטורת וכו'. סדר הדברים כתב רבינו ז"ל לקמן בפ"ו וכאן לא הקפיד על הסדר דהטבת חמש נרות קודמת לקטורת ותחילה הוי מ"ש לקמן דישון המנורה והטבת הנרות וכו' ולא בא לבאר כאן אלא ענין הקטורת דבדידיה קא עסיק ואינו מקפיד בענין הסדר:

ומכסה את הכף בבגד קטן וכו'. במשנה פ"ד דתמיד (דף ל"ג) אמרו וכמין מטוטלת היתה עליו מלמעלה וכאן פירש דהוי על הכף ובפירוש המשנה פירש דהוי על הבזך:

הלכה ה

%הלכה ה%

ועולה לראש המזבח וכו'. הר"א ז"ל השיג על רבינו ז"ל דלא נאמר זה לפי הנוסחא האמיתית אלא בתרומת הדשן וטעמו דהתם בעינן שיהיה הגחלים מאוכלות שיהו קרובות לדשן וגם התם צריך שיפנה אילך ואילך כדי שיקח מהגחלים של איברים שנשרפו ולא מהעצים אבל כאן אין טעם לשום אחד מהדברים דלמה לי כאן מאוכלות וגם למה צריך שיפנה אילך ואילך. זהו טעמו של הר"א ז"ל:

אם נתפזרו מן הגחלים כמו קב או פחות וכו'. מתפזר קב משום דחותה בשל ד' קבין ומערה בשל ג' ולכך מתפזר קב בודאי:

הלכה יב

מהו דישון המנורה וכו'. על מה שפירש רבינו ז"ל שההטבה היא הדלקת הנרות הקשה לו הרשב"א בסימן ש"ט מהא דאמרינן בפרק התכלת (דף נ'.) אמר אביי מסתברא כמ"ד בקטורת הסמים של בין הערבים דכתיב בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה ואי לאו דעביד הדלקה מאורתא הטבה בצפרא מהיכא ע"כ. ואי לדעת רבינו ז"ל ההטבה היא ההדלקה מאי איכפת לן דלא עביד הדלקה באורתא הא בצפרא עביד הדלקה דהיינו הטבה. וי"ל דרבינו ז"ל קרי הטבה לכל דבר שהיה דולק ואינו דולק יפה שמטיבו כדי שיהיה באיתנו הראשון דהיינו הדלקתו כאדם שהוא חולה ומרפאים אותו שיחזור לבריאותו וא"כ ההטבה היא הנר שכבה שידליקו אותה כדי שיחזור הדבר לאיתנו וכן נר שלא כבה מתקנו וכמ"ש רבינו ז"ל ונר שלא כבה ולהכי מקשה ואומר אי לא עביד הדלקה מאורתא היכי קרי הטבה להדלקה דצפרא דאין ראוי לקרותה הטבה אלא מפני שהוא מטיבה שיחזור הדבר למה שהיה ולא יפחת ממה שהיה קודם א"כ משמע דאיכא הדלקה באורתא כנ"ל לתרץ לדעת רבינו ז"ל. וכן הקשה לו ממה שאמרו בפ' שתי מדות (דף פ"ח:) מטיבה ונותן שמן ומדליקה דמשמע הדלקה לחוד והטבה לחוד. ובאמת הלשון מוכח שלא כדברי רבינו ז"ל אבל יש לדחוק דתנא והדר מפרש מטיבה וכיצד היה ההטבה שנותן שמן ומדליקה ויש סיוע לפירוש רבינו ז"ל מההיא דנר שכבתה ונדשן השמן ונדשנה הפתילה דאמרינן בפרק שתי מדות וההיא הדלקה על כרחין בשחרית היא וכמו שהכריח הרשב"א ז"ל שם באותה תשובה מההיא דרבי זריקא דקאמר כשהיה נותן בה שמן כמדת הראשונה וכו'. עוד יש סיוע לרבינו ז"ל מההיא דאמרינן ביומא בסדר של בין הערבים במשנה שמטיב את הנרות ולדברי הר"א ז"ל לא הוי אלא נר מערבי בלבד וכמ"ש הר"א ז"ל בפ"ב מהל' עבודת יוה"כ ע"ש ובכ"מ ז"ל אבל לרבינו ז"ל מתני' כפשטה דמטיב כל הנרות:

הלכה יג

נר מערבי שכבה וכו'. הקשה עליו הר"א ז"ל בהשגות דלא אמרו דמדליקין הנר המערבי ממזבח אלא כשאין אחר דולק שם אבל כשאחר דולק שם דולקים ממנו והביא ראיה ממתני' דפרק ג' דתמיד (דף ל':) דאמרו נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקין מדשן את השאר ומניח את אלו דולקין במקומן מצאן שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקין ע"כ. ואם כן מ"ש בפ"ו דתמיד מדשנו ומדליקו ממזבח העולה ע"כ כשאין אחר דלוק מיירי. והרב בעל כסף משנה ז"ל כתב לזה יש לדחוק לדעת רבינו ז"ל דהא דקתני שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקין לאו אנר מערבי אלא אנר מזרחי ע"כ. ואני אומר אילו ראה הרב ז"ל מ"ש רבינו ז"ל בפירוש המשנה לא היה כותב מה שכתב שהוא תירץ שם קושיא זאת בפירושו וגם קושיא אחרת דאיתא במשנה דמשמע דפליגא מתניתין דפ' שלישי אמתני' דפרק ששי דבפרק ששי אמר דאינו דולק את המזרחי אלא מדשנו לבד ובפ' שלישי אמרינן דדולק לשני מזרחים אם מצאן שכבו וכבר האריך הרשב"א ז"ל בסימן ש"ט בתירוץ קושיא זאת. ורבינו ז"ל מפרש כמ"ש במשנה דפ"ו נכנס ומצא שתי נרות כו' לאו היינו שתי נרות מזרחיים שהזכיר בפ"ג אלא השתי נרות שהניח שהם המערביים וכמו שכתב שם בפירוש המשנה והם שכתוב עליהם אל"ף בי"ת והמזרחיים שאמר במשנה בפ"ג שהם כתוב עליהם וי"ו זי"ן וכמו שכתב בפירוש המשנה ועל השנים שמניח אחר שהטיב הה' נרות הוא דאמר שמדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק וקורא מזרחי שהוא מזרחי לעומת האחר כמו שכתב רבינו ז"ל בפירוש המשנה ואם כן מ"ש במשנה ראשונה שמדליק מן הדולקין היינו המזרחיים אבל המערביים אינו דולק מן הדולקים אלא ממזבח העולה וכמ"ש רבינו ז"ל בפירושו. ונראה דגריס רבינו ז"ל בפירושו ומצא שתי נרות מערביים דולקין וכמו דיש לנו בקצת נוסחי דידן ואפילו נאמר דגריס ומצא שני נרות מזרחיים כדגרס הראב"ד והרשב"א ז"ל מ"מ אפשר לומר לדעת רבינו ז"ל דאין קורא במשנה בפ"ו מזרחיים למה שקורא בפרק שלישי דבפרק שלישי קורא מזרחיים לוי"ו זי"ן ובפרק ששי קורא לאל"ף בי"ת ואע"ג דאין שניהם מזרחיים אלא האחד קרי לשניהן כן בשביל האחד וא"כ מפ' דמדשן את המזרחי ומניח את המערבי ומה שקראם תחלה מזרחיים לא הוי אלא בשביל האחד של בי"ת שהיא מזרחית לעומת האחרת והוכרח רבינו ז"ל לומר כן כי היכי דלא תקשי אהדדי השני משניות וכמו שהקשו אותם הרמב"ן והרשב"א ז"ל אבל מ"מ נראה בעיני עיקר דהוא גורס במשנה שני המערביים כדאיתא בקצת נוסחאות דידן. וא"ת אמאי לא כתב רבינו ז"ל הדין האמור בפ"ג דמצא שני מזרחיים דולקין מדשן את השאר ומניח את אלה דולקין במקומן מצאן שכבו מדשנן

ומדליקן מן הדולקין. וי"ל דהיינו משום דמתני' אתיא כמ"ד נרות מזרח ומערב מונחים כמו שכתב רבינו ז"ל בפירוש המשנה ורבינו ז"ל פסק בפ"ג מהלכות בית הבחירה דנרות צפון ודרום מונחים לכך לא כתב רבינו ז"ל אותו הדין דס"ל לרבינו ז"ל דלמ"ד צפון ודרום מונחין אין שינוי בין הב' לשאר דכולם שוים כיון שהם כנגד המערב ואין הפרש אלא לנר האמצעית שהיא הנקראת נר מערבית וכמ"ש שם ולזה קרא כאן נר מערבי וכו' אבל כל השאר כיון שכולם נגד המערב כלם שוים ואין הפרש ביניהם ובשלמא למ"ד מזרח ומערב מונחין נותן הפרש בין המזרחיים למערביים כמו שיש הפרש בין הנר המערבי לשאר אבל למ"ד צפון ודרום מונחים כלם שוים זולת הנר האמצעי שהוא הנר המערבי:

הלכה יד

לפי שהנרות קבועים וכו'. נראה מדברי רבינו ז"ל שכתב ואינו יכול להדליק בנר אחר דסבר דשמואל דשרי בפרק במה מדליקין היינו מנר לנר דוקא אבל על ידי קינסא אסור וכמ"ש הרב המגיד ז"ל בהלכות חנוכה דאי לא תימא הכי אמאי אסור על ידי קינסא כיון דשם פסקו כשמואל דאמר כל מילי דמר עביד כרב וכו' ותימה דא"כ ההיא מתני' דמעשר אין שוקלין כנגדו דינרי זהב אפילו לחלל עליו מעשר שני אחר הוי טעמא משום דאע"ג דהוי לדבר מצוה דהוי לחלל מעשר שני אחר מ"מ לקינסא דמיא וכיון דקינסא אסר ה"ה נמי הא וכמו שאמרו שם אי אמרת בשלמא דכי פליגי רב ושמואל מנר לנר אבל בקינסא אסר שמואל הא לא תהוי תיובתא אלא אי אמרת דקינסא נמי שרי הא תהוי תיובתא ותירצו שם גזירה שמא לא יכוון משקלותיו. וכיון דרבינו ז"ל פסק כאן דקינסא אסור אין אנו צריכין לטעם דשמא לא יכוון משקלותיו. וא"כ איך כתבו רבינו ז"ל בהלכות מעשר שני פרק שלישי שכתב שם מ"ש אין שוקלין וכו' גזירה שמא לא יכוון ממנו משקלותיו וכו'. וי"ל דרבינו ז"ל דקדק לשון הגמרא שלא אמר אי אמרת בשלמא דכי פליגי רב ושמואל וכו' ניחא אלא אמרו הא לא תהוי תיובתא כלומר אע"ג דניחותא מיהא לא הוי מ"מ תיובתא גמורה לא הוי דיש לו מקום לשמואל להמלט מן הקושיא ולומר דהא דמי לקינסא אע"ג דיש לחלק דשאני קינסא דאין הקינסא גופא המצוה אבל הכא הדינרים ששוקל הן הם המצוה שמחלל עליהם מעשר אחר מכל מקום לא הוי תיובתא אלא אי אמרת דקינסא שרי הא תהוי תיובתא וכיון דלפי המסקנא תירצו גזירה שמא לא יכוין משקלותיו ובתחלה אמר והא לא תהוי תיובתא דמשמע דלא היה הטעם נכון כ"כ כתב רבינו ז"ל הטעם הנכון דזה הטעם סובר רבינו ז"ל לפי המסקנא דהוא אמיתי בין שנאמר דקינסא שרי ובין שנאמר דקינסא אסור:

הלכה טז

כדי להרגיש את כל העזרה וכו'. בפ"ג דיומא אמרו שם (דף ל"ג:) על הא דאמר אבא שאול והטבת חמש נרות קודמת לדם התמיד ודם התמיד קודמת להטבת שתי נרות וכו' אמר ליה רב פפא לאביי ואימא חד שדייה וכו' וחד שדייה לדם התמיד דנקדום להטבת חמש נרות וכו' ותירצו אם כן אפסוקי במאי מפסקת להו הניחא לריש לקיש דאמר למה מטיבין וחוזרין ומטיבין כדי להרגיש את העזרה כולה שפיר אלא לר' יוחנן דאמר בבקר בבקר חלקהו לשני בקרים מאי איכא למימר. ופירש"י ז"ל א"כ דמקדמינן ליה לדם התמיד וכו' ובאיזה עבודה מפסיקו וא"כ מאי איכפת לן הניחא לריש לקיש דאמר אין הפסקתן אלא להרבות הרגש וכו' שפיר יש לך לומר יפסיק בינתים וכו' ולא תהא עבודה אחרת בינתים. וקשה על רבינו ז"ל תרתי חדא דאיך פסק כריש לקיש נגד ר' יוחנן ועוד דלריש לקיש אין צריך להפסיק בעבודה אחרת ואיך פסק רבינו ז"ל דצריך להפסיק בעבודה אחרת. ולתרץ זה כתב בעל כסף משנה ז"ל ונראה לי דרבינו ז"ל מפרש הפך מפירוש רש"י ז"ל דהאי הניחא לאו דברי התרצן הוא אלא דברי המקשן הוא והכי מוכחא ריהטא דסוגיא והכי קאמר זה דתירצת דע"כ צריך הפסקה בעבודה הניחא לריש לקיש דאמר דהטעם כדי להרגיש העזרה ופירש רבינו ז"ל בפירוש המשנה בפ"ג דמסכת תמיד ר"ל לתת זמן ידוע לאותה עבודה עד שיהיה לה קול וכיון שהטעם הוא שיהיה שהות בינתים כדי שיהיה לה קול לאותה עבודה ודאי צריך הפסקה בעבודה אחרת אלא לר' יוחנן דטעמא הוי משום חלקהו למה לי הפסקה בעבודה אף על פי שלא הפסיק בעבודה אחרת כיון שעשה הדבר בשתי פעמים הרי הוא מחולק וכיון דר' יוחנן איתותב דמשמע דאבא שאול לא סבר כוותיה לכך לא פסק רבינו ז"ל כמותו ופסק כריש לקיש וגם פסק כריש לקיש שצריך הפסקה אחרת דלריש לקיש צריך הפסקה לפי מה שפירשתי:

הלכה יח

תופיני שתהא נאה ולא תאפה מבערב וכו'. קשה דאמאי כתב רבינו ז"ל טעם זה דכבר דחו אותו בגמרא (דף נ':) דאמרו שם אי אפי לה מאתמול אינשפה לה והקשו שם אימא דכביש לה בירקא כלומר טומנה בירקות כדי שלא ישלט בה הרוח. ולזה תירצו הטעם האחר דנפסל בלינה. ואם כן רבינו ז"ל לא היה לו להזכיר טעם הדחוי כלל וצ"ע. ואע"ג דרבינו ז"ל כתב כאן תאפה נאה ובפ"ג מהל' מעשה הקרבנות כתב תאפה נא בין בשל ונא ומשמע דהני פליגי שם בגמ' רבינו ז"ל פסק שם כר' יוסי דאית ליה תרוייהו וכדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל שם:

שהמרחשת מכלי הקדש כו'. שם אמר על מחבת מלמד שטעונה כלי כלומר שע"כ טעונה מחבת. ולא ידעתי למה שינה רבינו ז"ל וכתב מרחשת:

הלכה כב

מביאין היורשין עשרון שלם וכו'. תימה דבפ"ז ממסכת שקלים אמר ר"ש דתנאי ב"ד הוא דכ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו שתהא מנחתו קרבה משל ציבור ורבי יהודה אמר משל יורשין ומשמע דהיינו פלוגתא דאיפליגו בפרק התכלת (דף נ"א) וכיון דרבינו ז"ל פסק כאן כר' יהודה איך פסק בהלכות שקלים פ"ד כר"ש שכתב שם דכ"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו מקריבין את החביתין מתרומת הלשכה. והרב בעל כסף משנה ז"ל נתעורר שם על זה ותירץ דאגב גררא דאינך נקטיה ואצלי אינו כן. ועוד דרבינו ז"ל בפירוש המשנה בפרק התכלת כתב הלכה כר' יהודה ובפרק שביעי מהל' שקלים פסק דאין הלכה כר"י א"כ קשיא מדידיה אדידיה. וי"ל דאית ליה לרבינו ז"ל דתרי מחלוקות הוו בפרק התכלת איפליגו מן התורה אי מביא מן היורשין או משל צבור דר' יהודה אית ליה מן היורשין מן התורה ור' שמעון סבר מן התורה משל ציבור ובפ"ז דשקלים איפליגו בתנאי בית דין דר"ש סבר מתנאי בית דין הוי משל ציבור. וא"ת למה הוצרכו לתקנה כיון דמן התורה הוא כן כבר הקשו זה בפרק התכלת ותירצו שתי תקנות היו ור' יהודה סבר דאפילו מתנאי ב"ד אינו כן, ורבינו ז"ל בההיא דהתכלת פסק כר' יהודה משום דקי"ל הלכה כר' יהודה לגבי ר' שמעון כדאמרינן בעירובין פרק מי שהוציאוהו ובההיא דשקלים פסק כר"ש משום דר' יוסי משמע דאית ליה כוותיה מדפליג רבי יוסי בסיפא גבי קינין פסולות ולא פליג עליה ברישא משמע דמודה ליה וא"כ אע"ג דאיפליג עליה ר' יהודה לית לן בה דקי"ל הלכה כר' יוסי לגבי רבי יהודה וכיון שכן כאן כתב הדין שהוא מדין תורה שמביא משל יורשין ושם כתב הדין שהוא מתנאי ב"ד שהתנו ב"ד על כך דבההיא הלכתא כתב כר"ש דאמר תנאי ב"ד כן הוא מדרבי יוסי מודה ליה כדפרישית והשתא אתי שפיר דהוצרכו לחלוק ר' יהודה ורבי שמעון בתרי מחלוקות בפ' התכלת ובפ"ז דשקלים משום דהם שני ענינים חלוקים כדפרישית דאל"כ תרי מחלוקות למה לי כיון דאיפליגו חדא זימנא לא היה צריך יותר:

פרק ד

הלכה א

ומלובשין הן בבגדי כהונה וכו'. בפ"ב דיומא (דף מ':) מחלוקת רב נחמן ורב ששת ופסק כרב ששת דהך מילתא הוי כאיסורא והלכתא כרב ששת באיסורי. ושם (דף כ"ה) אמרו

בגמרא לשכת הגזית וכו' היתה פייס במזרחה וזקן יושב במערבה כלומר הממונה לכך סדר הפייס כן ודקדקו משם בגמרא לשכת הגזית חציה קדש וחציה חול ושני פתחים יש לה אחד לקדש ואחד לחול וכתבו רבינו ז"ל בפ"ה מהלכות בית הבחירה וא"כ ראוי היה לו לכתוב כאן דהפייס היה במזרח והזקן יושב במערב וכמו שאמרו שם ולא ידעתי למה השמיטו:

הלכה ג

והן מוציאין אצבעותיהן אחת או שתים ואם מוציא שלש מונין לו שלש ואין מוציאין גודל במקדש מפני הרמאין שנוח לו להוציאו ולכפותו והמוציא גודל אין מונין אותו לו. כן הם דברי רבינו ז"ל ודבריו מתמיהין לפי גירסתנו בגמרא בפ"ב דיומא (דף כ"ג) דהקשו שם על מתני' דאמרה ומה הן מוציאין אחת או שתים השתא שתים מוציאין אחת מבעיא אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבריא כאן בחולה והביא סייעתא לדבריו ואמר והתניא אחת מוציאין שתים אין מוציאין בד"א בבריא אבל בחולה אפילו שתים מוציאין והיחידים מוציאין שתים ואין מונין להן אלא אחת והקשו ואין מונין לו אלא אחת והתניא אין מוציאין לא שליש ולא גודל מפני הרמאין ואם הוציא שליש מונין לו גודל אין מונין לו ולא עוד אלא שלוקה מן הממונה בפקיע ותירצו מאי מונין לו (נמי) אחת ע"כ, ופירש"י ז"ל חולה אין יכול לכבוש אצבעותיו וכשמוציא אחת יוצאת חברתה עמה. ויחידים כחולין שאינן יושבין עם שאר בני אדם אלא שוכבין או יושבין לבדם. אלא אחת אינו נמנה אלא איש אחד. אין מוציאין עם האצבע לא שליש ולא גודל דאין מוציאין שתים ואם הוציא שליש מונין לו שאינו רמאי לפי שהוא ניכר שאינו משני בני אדם שאינו יכול להרחיק זה מזה. גודל אם הוציא גודל אין מונין לו כלל אלא מוציאין אותו מביניהם. מן הממונה בפקיע הממונה על רצועות המלקות. שליש אצבע שלישי אם הוציא שלישי מונין לו קס"ד מונין לו שנים ע"כ. והעולה מסוגית הגמרא לפי המסקנא לפירש"י ז"ל דבריא לא יוציא אלא אחת אבל החולה יוציא שתים ומהשתים לא ימנו לו אלא אחת וכן אם עבר והוציא הבריא שתים לא ימנו לו אלא אחת אבל אם הוציא גודל אין מונין לו כלל וכן הוא מוכרח בגמרא דתירצו דמונין דקאמר גבי שליש הוי אחת מכלל דגבי גודל אע"פ שהוציא אצבע אחרת ג"כ קנסוהו דלא ימנו לו כלל. אבל דברי רבינו ז"ל אינם עולים כפי גירסתנו כלל, חדא שלא חילק כלל בין חולה לבריא. ועוד שכתב שאם הוציא שלש מונין לו כל השלש ואם הוציא גודל אין מונין אותו לו דמדקאמר אין מונין אותו לו משמע הגודל אין מונין דוקא אבל אם הוציא אחר עמו מונין ובגמרא אמרינן איפכא דמוקמינן להא דאמר גבי שליש מונין לו דהוי אחת מכלל

דגבי גודל אין מונין לו כלל וכן משמע מדברי רש"י ז"ל. ועוד מ"ש שלש גירסתנו אינו אלא שליש והוא האצבע השלישי ולא הוציא אלא שתים. מיהו לזה ודאי דגירסתו חלוק מגירסתנו דגורס שלש דר"ל שלש אצבעות אבל מ"מ כל שאר הדברים אין להם מקום לפי גירסתנו ואולי גירסא אחרת יש לו גם בפירוש המשנה דכתב הפך מפירוש רש"י ז"ל דהבריא מוציא שתים והחולה אינו יכול להוציא אלא אחת וקשה לזה דהברייתא שהביא לסיועא קאמרה איפכא דהחולה מוציא שתים וכן היחידים שהם כחולים ואולי גם בזה היתה גירסתו בברייתא הפוכה דבריא הוי שתים וה"ג בד"א בחולה אבל בריא מוציא שתים. ובאמת לא מצאתי לו מקום לגירסתנו. ואפשר היה לומר בדוחק דהוקשה לו לרבינו ז"ל מה שהקשו בתוס' ז"ל דמאי מקשה השתא שתים מוציאין וכו' דנימא לא זו אף זו קתני ובכמה דוכתי אמרינן הכי ולא דייק הכי בגמרא ובשלמא היכא דהוי זו ואין צריך לומר זו איכא למידק הכי משום דהוי דוחק וכדהביאו שם התוספות ז"ל כמה מקומות מפרק אלמנה נזונית דקאמר אלמנה ששהתה שתים ושלש שנים וכו' וכן בסוף פ"ק פריך ליה הכי אבל בדוכתי אחריתי דהוו זו אף זו לא פריך בגמרא הכי בכמה דוכתי כיון דלא פריך ליה הכי בדוכתי אחריני משמע דהכא נמי לא דייקינן ליה הכי ורב חסדא הוא דדייק ליה הכא דוקא ולית הלכתא כוותיה כיון דבדוכתי טובא לא דקדק כן הגמרא. אבל אין זה כלום דכיון דרב חסדא הביא סייעתא לדבריו מהברייתא וכן מה שתירצו בגמרא דמונין לו דקאמרה ברייתא שנייה הוי אחת הוא כדי שלא יחלוק על ברייתא קמייתא א"כ דל רב חסדא מהכא הדינים מוכרחים מכח הברייתות לכך נראה ודאי דגירסא אחרת יש לו בגמרא:

הלכה ה

והוא מכניס מחתה מלאה וכו'. תימה דבפ"ב דיומא (דף כ"ה) איפליגו ר' יהודה ורבי אליעזר בן יעקב דלרבי יהודה לא היה פייס במחתה אלא כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה. ולר' אליעזר בן יעקב איכא פייס במחתה ורבינו ז"ל שפסק מי שזכה בתרומת הדשן זכה במחתה לא אתי לא כמר ולא כמר וגם רבנן כתבו שם התוס' ז"ל דלא פליגי על ר' יהודה אלא דלאו בדעת כהן תליא מילתא ומיהו מודו דאין חוזרין ומפיסין אלא דהעומד לימינו זוכה מכח פייס וא"כ רבינו ז"ל אתי דלא כמאן. ואולי מקום אחר מצא רבינו ז"ל אשר נתלה שם ואנחנו לא נדע וצ"ע:

הלכה יג

חל יום א' להפסיק וכו'. כבר ביאר רבינו ז"ל בפירוש המשנה פירוש מסכים למה שכתב כאן וכמ"ש הרב בעל כסף משנה ז"ל. וי"ל עליו במה שכתב בעצרת שחל ביום

שני או חמישי דהא עצרת לא הוי אלא יום א' בשבוע ונשארו כל החמשה ימים להם לעבודה ואינם מתעצלים. וי"ל דמכ"מ כיון דביום עצרת הם מתעצלים ואינם באים שם מפני שיש אחרים אח"כ אינם באים בשביל יום אחד שנשאר כשחל עצרת בחמישי דכיון דהתחילו שלא לבא בעצרת מתעצלים הם אחרי כן. וכן כשחל בשני מתעצלים הם ביום הראשון מפני שאין להם אלא אותו היום לבד ותיכף בא עצרת ואע"ג דאחר עצרת לא יתעצלו שנשארים ארבעה ימים מכ"מ בשביל יום ראשון מתעצלים הם וכל זה דוחק. ועוד יש לדקדק בלשון רבינו ז"ל שכתב וזה הנכנס נוטל שתים ונתן טעם שהרי לא נשאר להם אלא יום א' שהוא ערב שבת או אחד בשבת וכשנשאר להם ערב שבת דהיינו חל בחמישי הוי איפכא דבשבת אחר המועד משמר הנכנס נוטל עשר והיוצא נוטל שתים דכן הוא לפי פירוש רבינו ז"ל וכמ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל ואיך פסק רבינו ז"ל בשני חלוקות בין חל בשני בין חל יום טוב האחרון בה' דנוטל משמר הנכנס שתים, וי"ל דמשום עצרת נקט ליה דבשבת שלפני עצרת בין כשחל עצרת ביום שני בין כשחל ביום ה' משמר הנכנס דהיינו של שבוע של עצרת נוטל שתי חלות והיוצא דהיינו של שבוע שלפני עצרת נוטל עשר וטעמו שאותו של שבוע של עצרת הוא מתעצל ביום ראשון או ביום שני ומפני אותו העצלות אין נותנין אלא שתי חלות. וא"ת לפירוש רבינו ז"ל היכי קאמר רבא בפ"ק דיומא גבי ברייתא דנוטל חלק משתי חלות וכו' רבי אומר לעולם חמש שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו רבא אמר כולה וכו' וסבר לה כרבי יהודה ואלא מאי ארבע וכו' לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב הא דליכא משמר המתעכב. ולפירוש רבינו ז"ל לעולם איכא משמר המתעכב כיון דקרי מתעכב למשמר הקבוע באותו שבת ומה שייך לומר היכא דליכא. וי"ל דלפירוש רבינו ז"ל ה"ק היכא דליכא משמר שנוטל ב' חלות כגון בכל שבתות השנה אז נוטל חמש אבל כשחל יום א' בשני בשבוע או בחמישי בשבוע דאז משמר הקבוע נוטל שתי חלות לבד אינו דין שמאותן השתי חלות יקח מהם הכ"ג אחת כיון שהגיע להם חלק מועט בשלמא בשאר ימות השנה שמגיע לכל משמר חמש יקח מכל א' שנים ומחצה שהרי נשארים לו שנים ומחצה אבל כשאינו מגיע לו אלא שנים אין ראוי שיקח ממנו א' ולכך אינו נוטל הכ"ג חלק מהמשמר המתעכב אלא מהמשמר אחר ולכך נוטל ארבע. כך נראה לי לפרש לפי פירוש רבינו:

הלכה יד

ואין כ"ג נוטל פרס לפי שאין זה כבודו. שם בפ"ק דיומא (דף י"ז:) אוקי אביי ברייתא רישא ומציעתא כרבנן ומודו רבנן בפרוסה דלאו אורח ארעא למיתבה לכ"ג ורבא אוקי

כולה כרבי וכדכתיבנא לעיל. וקשה אי רבינו ז"ל פסק כרבא א"כ מנא ליה דאין כ"ג נוטל פרס הא אין זה אלא לפי אוקימתא של אביי לא לפי אוקימתא של רבא. ועוד אי פסק כרבא היה לו לחלק בין היכא דאיכא משמר המתעכב להיכא דליכא כיון דכולה ברייתא רבי וליכא מאן דפליג עליה ואע"ג דאיהו סבר כר"י ובהא לית הלכתא כוותיה מ"מ במאי דחלק בין משמר המתעכב להיכא דליכא משמר המתעכב בהא לא איפליגו עליה, ואי פסק כאביי אם כן כיון דרבנן איפליגו על רבי למה פסק כרבי היה לו לפסוק כרבנן דלעולם נוטל חדא בציר מפלגא ועוד דכאוקימתא דרבא יש לו לפסוק דקי"ל בכולה גמרא דהלכתא כרבא לגבי אביי. וי"ל דפסק כאביי משום דשם הקשו לרבא אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש ואסיק בקשיא וכיון דאסיק בקשיא לכך פסק כאביי, והא דפסק כרבי ולא כרבנן משום דבפרק מי שמת גבי ההוא דאמר לדביתהו נכסי לך ולבניך אמר רב יוסף קנתה מחצה והביא ראיה מדברי רבי דאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו וכיון דרבי יוסי הביא ראיה מדבריו משמע דהלכתא הכי:

פרק ה

הלכה ב

וסומך כל המערכה וכו'. אלו הם הארבעה סניפין שהוזכרו בפרק שתי הלחם (דף צ"ד:) וכמ"ש רבינו ז"ל בפ"ג מהל' בית הבחירה ופרט הדברים שם וכתב שהם שנקראו בתורה קשותיו וכמו שכתב כאן ושם כתב ארבעה סניפין היו לשלחן וכו'. ואע"ג דלכאורה נראה דמ"ש היו לשלחן באלו הסניפין על השלחן היה נראה דאין פירוש דבריו כן אלא דע"ג קרקע היו מונחים ומפני שהם צורך השלחן קאמר שם שלחן דאל"כ קשה מדברי רבינו ז"ל מדידיה אדידיה דלקמן נראה דרבינו ז"ל פסק כמ"ד דלחם הפנים כמין תיבה פרוצה וכמ"ש כל חלק מהם וכמ"ש שם הרב בעל כ"מ ז"ל. ולדידיה אמרינן בפרק שתי הלחם [שם] דסניפין על גבי קרקע מונחין וכמ"ש שם לדברי האומר כמין ספינה רוקדת סניפין ע"ג שלחן מונחין ולדברי האומר כמין תיבה פרוצה סניפין ע"ג קרקע מונחין וא"כ כיון דכאן פסק כמ"ד תיבה פרוצה כדכתיבנא לא היה לו לכתוב שם ע"ג שלחן דהיינו כמ"ד כמין ספינה רוקדת לכך ודאי כוונתו כמ"ש:

ונותנין בצד כל מערכה וכו'. היינו כאבא שאול שעל בסמוך משמע. ובפ' הקומץ פרק שלישי דמנחות (דף כ"ו כ"ז) בעי רבי יצחק נפחא אליביה איברים שסידרן בצידי מערכה מהו וכו' ומדבעי אליביה משמע דהלכתא כוותיה ועוד בפרק שתי הלחם רבי סבר כוותיה וכמ"ש הר"י קורקוס ז"ל:

הלכה ג

ואין מחנכין את השלחן וכו'. בפ' התכלת (דף מ"ט) הקשו אלא בחול איחנוכי הוא דלא איחנוך הא קדושי מקדיש כלומר דמשמע דאין מחנכין בחול משמע דבחול מיהא הוי קדוש והא קי"ל בפרק שתי הלחם דלא מקדיש לחם הפנים אלא בשבת ותירצו היא גופה קמשמע לן דחינוך וקידוש דשלחן בשבת הוא. ורבינו ז"ל תפס לשון המשנה ומה שמתפרש במשנה יפורש בלשונו:

הלכה ד

הנכנסין עומדין בצפון ופניהם לדרום וכו'. כך הוא שם לשון המשנה והיינו כמ"ד שלחנות מזרח ומערב מונחין ורחבן צפון ודרום וכן פירש"י ז"ל שם וכן פסק רבינו ז"ל בהדיא בפ"ג מהלכות בית הבחירה דשלחן מזרח ומערב מונח דהיינו לאורך הבית ורחבו בין צפון לדרום. וקשה דהא הוי פלוגתא דרבי ור"א בר"ש בפרק שתי הלחם ואמרו שם דטעמא דרבי דגמר ממנורה ור"א סבר דמנורה גופא צפון ודרום מונחת. ורבינו ז"ל פסק בפ"ג מהל' בית הבחירה גבי מנורה דצפון ודרום מונחת וכמ"ש שם היו כנגד רוחב הבית בין צפון ודרום איך פסק שם דשלחן מזרח ומערב מונח הא טעמיה דרבי לא הוי אלא משום דיליף ממנורה וכיון דליתיה במנורה ליתיה בשלחן וצ"ע:

הלכה ו

ובועטין בהן כשאר חיטי מנחות וכו'. וכמו שביאר רבינו ז"ל בסוף הלכות איסורי מזבח:

הלכה ז

לישתן ועריכתן בחוץ וכו'. בפרק שתי הלחם (דף צ"ה:) אמרו במשנה אחד שתי הלחם ואחד לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים והקשו בגמרא הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה והדר תני ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה ואמרו שם מאי קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור מקדש אלא אי קשיא הא קשיא ואפייתן בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת איפסילא בלינה ותירץ שם רב אשי מאי מבפנים מקום זריזין ואמר שם דהא דרב אשי בדותא וכתבו שם התוספות ז"ל ותברא מי ששנה זו לא שנה זו ע"כ. וכיון דנראה דפליגא רישא אסיפא דלמ"ד תנור מקדש אפייתן בפנים ודוחות את השבת דהא איפסלא בלינה ומ"ד אין דוחות את השבת אית ליה דתנור אין מקדש ואפייתן בחוץ א"כ קשה על רבינו ז"ל איך פסק תרווייהו דסתרן אהדדי ועוד בלאו הכי מ"ש מחביתי כ"ג דכתב רבינו ז"ל לעיל בפ"ג דדוחה את השבת משום שהמרחשת מכלי הקדש הוא ונפסל בלינה הכא

נמי כיון דתנור מקדש איתיה להך טעמא ותו קשיא מאי דהקשו בגמ' מעיקרא דאמאי לישתן ועריכתן בחוץ וליכא לשנויי מאי דתירצו בגמרא דעשרון לא מקדש וכדפירש רש"י ז"ל במשנה דחביתי כ"ג כמ"ד לא משחו עשרון השלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו דפעמים שמוציאו דבהדיא כתב רבינו ז"ל בפ"א מהלכות כלי מקדש שנמשחו שכתב שם שתי מדות של יבש היו במקדש וכו' ואחר כך כתב כל המדות האלו קדש ומכלי שרת. וי"ל דרבינו ז"ל מפרש שכשאמרו בגמ' דרב אשי בדותא אינו רוצה לומר דמתניתין הוי תברא כדכתבו התוספות ז"ל אלא תירוץ המשנה דהתנור מקדש קצת ואינו מקדש לגמרי אינו מקדש ליפסל בלינה אבל מקדש שתהא אפייתו בפנים ודיקא נמי דאית ליה לרבינו ז"ל הכי דבסוף פרק י"ב מהלכות מעשה הקרבנות כתב רבינו ז"ל ומחבת ומרחשת היו בעזרה ושתיהן מכלי שרת ומקדשין ותנור של מקדש של מתכת היה ע"כ. ומדלא כתב שהיא מכלי שרת כמו המחבת והמרחשת משמע דאינו מקדש לגמרי ואע"ג דבפרק דם חטאת אמרו דהוי של מתכת משום דלחם הפנים אפייתן בפנים דתנור מקדש להו לאו קידוש גמור קאמר לפסול בלינה אלא לענין שתהא אפייתו בפנים. זה נראה לי לתרץ קושיות ראשונות אבל מ"מ הא דעשרון שהקשיתי צ"ע:

כשאר מנחות וכו'. לא קאי אלא לענין האפיה אבל הלישה והעריכה כתב רבינו ז"ל בפי"ב מהלכות מעשה הקרבנות דטחינתן והרקדתן בחוץ. וא"ת מאי שנא הא משאר מנחות כבר כתבו התוס' ז"ל בפ' שתי הלחם משום דשתי הלחם ולחם הפנים אינם טעונות שמן אבל המנחות הטעונים שמן בעינן בפנים דומיא דחביתי כ"ג ובמתני' דנקט חביתי כ"ג לאו דוקא דה"ה שאר מנחות הטעונות שמן דלישתן ועריכתן בפנים והכריחו הדבר שם (דף צ"ה) מהתוספתא:

הלכה ח

ושלשה דפוסין [**של זהב**] **היו שם**. ברייתא בריש פ' שתי הלחם (דף צ"ד) ואע"ג דבמשנה לא הזכירו אלא שני דפוסין כבר ישב זה הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בפרשת תרומה וע"ש ושם תראה גם כן צורת לחם הפנים לדידן דקי"ל כמין תיבה פרוצה:

אחד שנותנין בו החלה והיא הבצק וכו'. התוס' ז"ל כתבו בריש פרק שתי הלחם וא"א לברר אם היה מתקן הלחם מחוץ לדפוס שהיה הדפוס בתוך הלחם או הלחם בפנים כו' והאריכו שם. ומלשון רבינו ז"ל שכתב שנותנין בו החלה משמע שנותנין הבצק בתוך הדפוס:

הלכה ט

כל חלה מהן מרובעת וכו'. נראה דפסק כמ"ד כמין תיבה פרוצה וכדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל. וקשה מה שהקשה הרב הנזכר דהא בגמרא תניא כמ"ד ספינה רוקדת. ואפשר דטעמו משום דבגמרא מקשה שם כמה קושיות אליביה ושני להו בשנויי דחיקי וגם התוס' ז"ל הקשו שם קושיות אחרות לפי סברתו שצריך לדחוק הרבה ומפני שראה רבינו ז"ל כל אלה הדוחקים לא פסק כוותיה. ומ"מ אין כל זה מספיק אחר שאמרו שם תניא כוותיה ועוד ר"י דאמר הלחם מעמיד את הסניפים וכו' סבר כוותיה וצ"ע:

ורומה שבע אצבעות. הוא פירוש מה ששנו שם וקרנותיו שבע אצבעות וקשה לזה דשם הקשו לרבי יוחנן דאמר דשלחן מקדש ט"ו טפחים לר"י ושנים עשר לר"מ דהא מקדש טפי דהא איכא קרנות ותירצו קרנות לגויה דלחם כייף להו, ובשלמא לפירש"י ז"ל שפירש דקרנות ר"ל שהיה מדביק בצק בכל זוית כעין קרנות אתי שפיר דמקשה דהא איכא קרנות שבולטין בראש הדופן והוי יותר מטפחים בין זה לזה אבל לפירוש רבינו ז"ל דקרנות היו רוב הלחם אין מקום לקושיא זו דאין זה מרבה בגובה כלל וצ"ע * :

והשלחן ארכו י"ב טפחים וכו'. פסק רבינו ז"ל כר"מ משום דכיון דהלכה כאבא שאול דהבזיכין היו בצד המערכה ולא עליה וכמו שנתבאר למעלה אם כן ע"כ הלכה כר"מ דאל"כ לא היו הבזיכין בצד המערכה דלר' יהודה כל השלחן מלא בלחם הפנים ולא נשאר מקום פנוי לבזיכין: * [וכן הקשה התוי"ט בפי"א מ"ה דמנחות וע"ש באריכות]:

הלכה י

ולא את יו"ט וכו'. משנה בסוף פרק שתי הלחם (דף ק':):

הלכה יב

סידר הלחם וכו' ולשבת הבאה הקטיר הבזיכין נפסל הלחם כו'. ואצלי מאי דנקט בשבת הבאה אפשר לדעת רבינו ז"ל דדוקא הכא דלא נשלמו שבעה ימים לבזיכין דלא היו הבזיכין אלא ששה אז נפסל הלחם ואינו קדוש ליחייב עליו משום פיגול ונותר אבל אם הקטיר הבזיכין והלחם ביום א' אחר השבת כיון דנשלמו שבעת ימים לבזיכין הלחם קדוש ליחייב עליו משום פיגול ונותר אבל מ"מ הלחם נפסל בין כך ובין כך דהא אפילו סדר לחם ובזיכין בשבת והקטיר הבזיכין לאחר שבת שניה כתב רבינו ז"ל לקמיה דנפסל הלחם אע"ג דסדור הלחם והבזיכין הוו כמצותן ונשלמו שבעה ימים לסידור הלחם והבזיכין. אי נמי אפשר דהיכא דהקטיר הבזיכין באחד בשבת גם כן הלחם אינו קדוש ליחייב עליו משום פיגול כו' כיון דלא נקדשו הבזיכין כמצותן ולא הוקטרו כמצותן ומאי

דנקט הכא ולשבת הבאה לרבותא נקטיה דאף על גב דהוקטרו בשבת דמצותן ליקטר בשבת וסד"א אע"ג דלא נשלמו שבעה ימים לבזיכין כיון דנשלמו שבעה ימים לסדור הלחם והקטר הבזיכין היה כמצותן בשבת ולא ליפסל קמ"ל דמיפסל והראשון נראה יותר. ומ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל דיש לרבינו ז"ל חילוף גירסא במשנה בין בבבא תנינא בין בבבא תליתאה בודאי בבבא תנינא יש לו חילוף הגירסא וכמ"ש הוא אבל בבבא תליתאה נראה לי דגירסתו כגירסתנו והגירסא דבדבריו כגירסת ספר ישן שהוא אבל אם הקטיר בשבת לא נפסל הלחם. ומ"ש אבל אם הקטיר בשבת לא נפסל הלחם היינו שבת שניה לסידור הלחם והבזיכין דהם נסדרו באחד בשבת ועבר שבת אחד ואח"כ בשבת שניה הוקטרו הבזיכין דכיון דהוקטרו הבזיכין דמצותן בשבת ועברו ז' ימים על הלחם לכך לא נפסל הלחם כלל ומתני' דקאמרה בבבא תליתאה דהקטיר הלחם בשבת פסולה היינו בשבת ראשונה אחר סדור הלחם כגון שסדרו באחד בשבת ולשבת הבא ראשון הקטיר דאז לא נשלמו ז' לסדור הלחם ולכך נפסל ומ"ש אח"כ כיצד יעשה הוא הדין עצמו שאמר תחילה אבל אם הקטיר בשבת כו' וה"ק לא די לך שזה מותר בדיעבד אלא אפילו לכתחילה מותר לעשות כן שיניחנו עד שבת הבאה כך נראה לי לפרש דברי רבינו ז"ל. ומה שפירש הבכ"מ ז"ל בזה קצת דוחק וכמו שהקשה דמאי נפקא מינה בין נפסל ללא נפסל, ועוד קשה במה שנתן טעם דהיכא דהקטיר הבזיכים בשבת לא נפסל הלחם דכיון דביום השבת היו הבזיכים עם הלחם על השלחן נתקדש הלחם דאם כן ברישא דהקטיר הבזיכים היינו לאחר השבת הבאה וכבר עבר שבת א' שהיו הבזיכים עם הלחם על השלחן ואמאי לא נתקדש הלחם ואמאי נפסל לגמרי. ואפשר לתרץ זה דשאני התם דההקטרה לא היתה כדינה אבל הכא ההקטרה היתה כדינה. ומיהו אין זה מבואר יפה בדברי הרב בעל כ"מ ז"ל. ומ"מ נראה לי עיקר כמו שכתבתי ואין אנו צריכין לשינוי גירסא בבבא שלישית וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה שלא היה לו שינוי גירסא בהך בבא:

הלכה יג

שאפילו נשאר הלחם עם הבזיכין על השלחן כמה שבתות וכו'. קשה דמשמע מדברי רבינו ז"ל דאפילו סדר הלחם בשבת ונשתהה שם כמה שבתות אח"כ אין בכך כלום ובסוף פ' שתי הלחם לא משמע הכי אלא דטעמא משום דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנן משמע דאם סדרו בזמנו נפסל אח"כ בלינה. וי"ל דדברי רבינו ז"ל כדברי הגמרא בפרק המזבח מקדש דאמר שם לשלחן מדמינן לה דתנן דאפילו נשתהה על השלחן ימים רבים אין בכך כלום דמשמע דאין לינה פוסל כלל שם וכ"ת קשו דברי הגמרא פרק

מזבח מקדש אההיא דפרק שתי הלחם כבר הקשו התוספות ז"ל זה בפרק שתי מדות (דף צ') דלשון שאפילו הוא על השלחן משמע נתינת טעם וקאי אפילו היכא דסדרו בזמנו ע"ש:

פרק ו

הלכה א

וכל הכהנים ששם כבר טבלו וכו'. הכי אסיק רבא בפ"ק דתמיד רבא אמר אידי ואידי לאחר תקנה והכי קתני מי שהוא רוצה לבא ולפייס משכים וטובל עד שלא יבוא הממונה:

ואחר כך מסדר וכו'. כל זה סדר אביי בפ"ג דיומא דהוה מסדר סדר מערכה וכו' וכתוב כל זה הסדר זולת מ"ש רבינו ז"ל דדם התמיד קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודם לקטורת וקטורת קודם להטבת שתי נרות דהיינו לרבנן דפליגי אאבא שאול ולדידהו כך הוא הסדר דישון מזבח הפנימי קודם לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודמת לקטורת וקטורת קודמת להטבת שתי נרות וכ"כ הרב בעל כ"מ ז"ל כאן דזה הוא הסדר לרבנן ולא כמ"ש בא"ח הלכות ברכות שחרית סימן מ"ח דלפי דברי רבינו וסמ"ג ז"ל ששוחט את התמיד בשעה שמדשן את המזבח הסדר הוא כן לרבנן שני גזרי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודם התמיד ודישון מזבח הפנימי ודם התמיד קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודמת כו' דדם התמיד הוי זריקת דם התמיד וכיון שכן מזבח הפנימי קודמת לו דאע"ג דשחיטת התמיד בשעת דישון מזבח הפנימי מ"מ זריקת דם התמיד אחר דישון מזבח הפנימי היה וא"כ הסדר הוא לרבנן דדישון מזבח הפנימי קודם לדם התמיד וכדכתיבנא. ומ"מ יש לתמוה על רבינו ז"ל במ"ש כאן ששוחטין את התמיד בשעת דישון מזבח הפנימי דבמס' תמיד לא משמע הכי דאחר דישון המנורה דפ"ב אמרו בפ"ג לא היו כופתין את הטלה כו' ושם הוא מפרש שחיטתו משמע דשחיטת התמיד אחר דישון המנורה וכ"כ התוס' ז"ל ביומא פ"ק (דף י"ד) וז"ל ובמס' תמיד קתני ברישא מי שזכה בדישון מזבח הפנימי והדר מי שזכה במנורה והדר קתני שחיטת תמיד וקבלת דמו וכו'. וי"ל דהרי כתבו התוס' ז"ל שם דאפי' לפי המסקנא דתירץ אביי סדר יומא אסדר יומא לא קשיא כאן בהטבת שתי נרות וכו' על כן מוקמינן ההיא דסדר תמיד דאתי כר"ש איש המצפה משום דהתם קתני זריקת התמיד אחר דישון המנורה הפך ממאי דקאמר הכא וכיון שכן לא פסק רבינו ז"ל כההיא דסדר תמיד משום דאתו כר"ש דהוי דלא כהלכתא אלא כרבנן דפליגי

אאבא שאול דבקטורת מפסיק בין הטבת חמש נרות והטבת שתי נרות ודם התמיד קודם להטבת חמש נרות. אי נמי י"ל דאית ליה לרבינו ז"ל דכיון דבמס' תמיד אמרינן דההיא מתני' דלא היה שוחט השוחט עד ששומע השער הגדול שנפתח משמע דתיכף לפתיחת השער של היכל היה שוחט את התמיד ומה שסדר שחיטת התמיד אחר דישון המנורה אין קפידא כיון דכבר גלה לנו דשחיטת התמיד היתה בפתיחת שער גדול של היכל א"כ ליכא למיטעי כלל דודאי פתיחת שער גדול קודם לדישון המנורה. וא"ת מ"מ מנא ליה לרבינו ז"ל דבשעה שמדשן שוחט ממה דהוי קודם לדישון או אח"כ. וי"ל דמדלא קאמר אבייי בסדרו דשחיטת התמיד קודם מזבח הפנימי משמע דאית ליה לאבייי דאין שחיטת התמיד קודם לדישון מזבח הפנימי וכ"ת הוי אחר דישון א"כ מה שאומר אבייי הטבת חמש נרות קודמת לדם התמיד לא היה לו לומר אלא לשחיטת התמיד מאי דם התמיד דמשמע הזריקה דוקא ולא השחיטה אלא ודאי דשחיטה ודישון בבת אחת הוי ולכך לא הזכיר אבייי השחיטה כלל דאינו מזכיר אלא דבר הקודם והמתאחר ולא הדברים שהם בבת אחת. כך נראה לי לפרש דברי רבינו ז"ל. וא"ת כיון דזריקת התמיד הוי אחר דישון איך כתב רבינו ז"ל לעיל בפ"ד בפייסות דשני זורק והשלישי מדשן והא כיון דדישון קודם לזריקה כמ"ש רבינו הי"ל בהפך דאע"ג דמה שכתב רבינו בפ"ד הוי מתני' בפ"ב דיומא מ"מ כתבו התוס' בפ"ק דיומא דההיא מתני' לא אתי כאבא שאול שכן הקשו לרב פפא שתירץ שם הא רבנן הא אבא שאול דהיכי מצי לאוקמי מתניתין כאבא שאול הא מתניתין קתני מי שוחט מי זורק והדר מי מדשן ואבא שאול סובר דדישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות וכדאמר אבייי לקמן בפ"ג ותירצו דילמא רב פפא פליג על אבייי וס"ל אפילו לאבא שאול דם התמיד ברישא והדר דישון מזבח הפנימי א"כ לרבינו דפסק כסדרו של אבייי דדישון מזבח קודם להטבת חמש נרות א"כ איך כתב לההיא מתני'. וי"ל דרבינו יתרץ כמו שתירץ המפרש בפ"ג דתמיד גבי מ"ש אמר להם הממונה בואו והפיסו כו' כתב שם ואע"פ שסדר העבודה לא היה כך כדאמר אבייי בסדר יומא וכו' ובסדר הסדור היה להם להפיס מ"מ אמרו דכי משום הכי מפייסין קודם בשחיטת התמיד שקודם דישון מזבח הפנימי היו לוקחין הטלה אותם הכהנים שזוכין בו ורואין ומכניסין אותו לשחוט ומבקרין אותו לאור האבוקות והילכך כיון שהיו עוסקין במילי דתמיד קודם דישון המזבח והמנורה היו מפיסין נמי קודם שחיטת התמיד וזריקתו שמתוך שתחילת עבודה היה בתמיד חביבה היתה והקדימוה בפייס כו' וכתירוץ זה אית ליה לרבינו. ועל דברי התוס' ז"ל דאין סוברים תירוץ זה יש לתמוה דא"כ קשיא מתני' דסדר תמיד גופא דמההיא מתני' משמע דשחיטת התמיד וזריקתו היה אחר דישון

המנורה וכמ"ש הם עצמם בפ"ק דיומא בדיבור המתחיל ורמינהו וכו' וא"כ היכי קאמר התם אמר להם הממונה בואו והפיסו מי שוחט מי זורק מי מדשן דמשמע דהוי דישון אחר זריקה וקשו מתניתין דסדר תמיד אהדדי אלא ודאי התירוץ שכתבתי הוא עיקר ודברי התוס' צ"ע:

הלכה ד

ונכנס ומקטיר ואח"כ נכנס כו'. כתב הרב בעל כ"מ אע"ג דבפ"ו דתמיד שנוי הטבת שתי נרות קודם לקטורת כו' כן נראה שם בהדיא דאחר שאמר שם מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מערביים דולקים כו' אמר שם מי שזכה בקטורת היה נוטל את הבזך וכו' ומלמדין אותו כו' דמשמע דהקטרת הקטורת היתה אחר הטבת שתי נרות, על כן יש לתמוה על התוס' שכתבו בפ"ק דיומא (דף י"ד) בדיבור אמר אביי וקשיא לן אמאי לא ומשני נמי הכי דמתני' דהכא בשתי נרות ומתני' דהתם בחמש נרות, דמאי קושיא הא ע"כ מתני' דתמיד אית ליה דהטבת שתי נרות קודמת לקטורת כדכתיבנא והיכי מצית אמרת דהא דאמרה דקודמת לקטורת היינו חמש נרות ולא שתים דא"א לומר כן וצ"ע:

הלכה ה

מגריפה . פירש"י ז"ל פ"ב דערכין (דף י') מגריפה שבה גורפין את דשן המזבח ווידי"ל בלעז והוא כמין כף:

שידעו הכל שעדיין לא הביאו כפרתן כו'. בפרק כיצד צולין (דף פ"ב) אמרינן תנן התם ראש המעמד היה מעמיד את הטמאין על שער המזרח מ"ט אמר רב יוסף כדי לביישן רבא אמר מפני החשד מאי בינייהו איכא בינייהו מפנקי א"נ דגדיל ששורא ופי' רש"י ז"ל מפנקי הכל יודעים שבטלין ממלאכתן ואין מניחין עבודה מפני מלאכתן דהני משום חשד ליכא ואין צריך להעמידם שם א"נ דקא דגדיל ששורא מפשיל חבלים שהיא אומנות קלה ושכרה מעט ואין בני אדם חושדין שיחדלו מלבוא לעבודה מפני ביטול מלאכה זו ע"כ. וה"נ איפליגו התם גבי פסח שנטמא באו לשורפו לפני הבירה ומעצי עצמן אין שומעין להם ואמרו שם מ"ט לא רב יוסף אמר שלא לבייש את מי שאין לו רבא אמר מפני החשד ואמר שם איכא בינייהו דאייתי קני וחריתא ופסק רבינו ז"ל ג"כ שם כרבא בפ"ד מהלכות קרבן פסח אלא ששם כתב לפיכך אם ישרפוהו בקש ובקנים ורצו לשרוף משל עצמן שורפין דהיינו הדין היוצא לפי טעמו של רבא אבל כאן קשה שלא כתב שאם היה מפונק או גדיל ששורא שאין צריך להעמידו שם דליכא טעמא דמפני החשד דהוא הדין היוצא לפי טעמו של רבא. לכך נראה לי דרבינו ז"ל מפרש איפכא מפירוש רש"י ז"ל דלאלו אין להם בושה אבל חשדא איכא דיחשדו שלא באו

מפני ביטול מלאכה, ומפונק אינו ר"ל שבטל ממלאכה כדפי' רש"י ז"ל אלא אדם שהוא מעונג יותר ואע"פ שהוא עושה מלאכה ואין לו בושה מפני מה לא נזהר שלא נטמא דרך המעונג הוא שלא להקפיד בדברים מפני תענוגיו וכן גדיל ששורא הוא אדם פחות שעושה אומנות פחותה ואין לו בושה אבל מפני החשד איכא ולכך כתב רבינו ז"ל סתם מפני החשד ולא חילק דלטעמא דמפני החשד אין חילוק:

ואחר שמעלין את האיברים וכו'. אע"ג דבמשנה לא נראה שנושאין כפיהם אלא אחר הקטרת הקטורת וכ"נ קצת מדברי התוס' ז"ל בפ"ק דברכות (דף י"א) בדיבור המתחיל וברכת כהנים וכו' מ"מ סמ"ג ז"ל כתב בסימן קצ"ב וז"ל אע"פ שהמשנה סתמה הסדר למדנו מתוך המקראות וההלכות שבמס' יומא שאלו העומדין על מעלות האולם לא היו נושאין את כפיהם עד שהעלה מי שזכה באיברים את האיברים מן הכבש למזבח שנאמר וירד מעשות וגו' וישא אהרן את ידיו וכו' ע"ש:

הלכה ז

וכל התקיעות של תמיד של שחר תשע וכו'. כן הוא במשנה פרק החליל (דף נ"ג:) וכן כתב רבינו ז"ל בפרק ז' מהלכות כלי מקדש:

הלכה ט

במוספי שבת אומרים שירת האזינו וכו'. בפ"ד דר"ה (דף ל"א.) אמרו במוספי דשבתא מה היו אומרים אמר רב ענן בר רבא אמר רב הזי"ו ל"ך וכו' במנחתא דשבתא מה היו אומרים אמר ר' יוחנן אז ישיר ומי כמוך ואז ישיר איבעי להו הני כלהו בחד שבתא אמר להו או דלמא כל שבתא ושבתא אמרי חד ת"ש דתניא אמר ר' יוסי עד שהראשונה אומרת אחת שניה חוזרת שתים ש"מ כל שבתא ושבתא אמרי חד ש"מ ע"כ. ופירש"י ז"ל אז ישיר שירת הים עד מי כמוך עד סוף השירה ואז ישיר ישראל דעלי באר. כולהו בחד שבתא אמרי להו הלויים והיו חולקים הפרקים בנעימות קול להפסיק ובמחלפות כלי שיר ובתקיעת חצוצרות. או דילמא כל פרק ופרק לשבת אחת פרק אחד. עד שהראשונה שירת המוספין חוזרת חלילה פעם אחת. שניה שירת המנחה של תמיד של בין הערבים חוזרת שתים דהתם שיתא פירקי והכא תלתא האזינו בשבת אחת זכור בשבת שניה וכן כולם ע"כ. למדנו מזה דבמנחה של שבת אלו השלשה פרקים שהזכיר אומרים כל חד בשבת אחד כמו שמה שאומרים במוסף אומרים כל חד בשבת א' דכן אמרה הברייתא דהאזינו דאית ביה ששה פרקים דאומרים אותם בששה שבתות והני תלתא פרקי דמנחה שהם אז ישיר ומי כמוך ואז ישיר אומרים אותו בשלשה שבתות וחוזר חלילה נמצא כשפרקי מוסף חוזר חלילה כבר אמרו של מנחה שתי פעמים. ולכן

יש לתמוה על רבינו ז"ל שסתם וכתב במנחה שאומר אז ישיר ומי כמוך דמשמע דכל חד שבת אומרים תרתי דאינו כן אלא כל חד בשבת דיליה. וכן יש לתמוה אמאי לא הזכיר ג"כ אז ישיר ישראל דעלי באר וצ"ע. וסמ"ג בסימן קצ"ב כתב במנחה בשבת אומר אז ישיר משה וגם עליו קשה שלא הזכיר אלא פרק אחד לבד ודבריו ג"כ צריכין עיון:

ואם חל להיות בחמישי אומר הסירותי וכו'. בפ"ד דר"ה (דף ל':) אמרו ובזמן שחל ר"ה להיות בחמישי בשבת שהשירה שלו הרנינו לאלהים עוזנו לא היה אומר בשחרית הרנינו מפני שחוזר וכופל את הפרק אלא מהו אומר הסירותי מסבל שכמו והם דברי רבינו ז"ל אלא שאמרו שם עוד ואם באו עדים אחר תמיד של שחר אומר הרנינו אע"פ שחוזר וכופל את הפרק ע"כ. ולא ידעתי למה לא הזכירו רבינו ז"ל:

הלכה יא

בשבת מקטירין וכו'. כתב הרב בעל כסף משנה ז"ל ומ"מ צריך לימוד מנין לו שהיו קודם לניסוך היין ע"כ. ואפשר לתת טעם דכיון דאיכא פלוגתא אי מוספין קודמין או לא לא מפשינן במחלוקת כולי האי ומסתייה דמאחרין לבזיכין אחר מוספין גופייהו אבל קודם ניסוך דידהו יש לנו להקדימן ועדיין צ"ע:

כך עושין בין הערבים חוץ מהרמת הדשן כו'. כתב סמ"ג בסימן קצ"ב ועוד מחלק שם במשנה בפ"ג הקטורת של בין הערבים היתה קרבה בין איברים למנחת נסכים כו' ע"ש:

פרק ז

הלכה ד

וזמנו קבוע וכו'. עיין בפ"ד מהל' ביאת מקדש כי שם האריך רבינו ז"ל בדבר זה:

הלכה ה

שנאמר והבאתם וכו'. בריש פרק כל קרבנות הצבור אמרו חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינם באין אלא מן החדש ומן הארץ ודלא כרבי יוסי דאמר התם עומר בא מח"ל ומה אני מקיים כי תבואו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ וקסבר חדש בח"ל דאורייתא ואע"ג דרבינו ז"ל פסק בהלכות מאכלות אסורות דחדש בח"ל הוי דאורייתא מ"מ אית ליה דאקרובי לא מקרבינן אלא מן הארץ משום דכתיב קרא כי תבואו אל הארץ דבביאה בארץ הכתוב מדבר ומאי דהביא רבינו ז"ל ראיה ממאי דכתיב עומר ראשית קצירכם אל הכהן אירשא דקרא הוא סמיך דכתיב כי תבואו אל הארץ וכן מבואר בסמ"ג סימן קצ"ט:

הלכה ו

מצותו להקצר בליל ששה עשר בין בחול בין בשבת כו'. תימה דמשמע בפרק רבי ישמעאל (דף ע"ב) דמאן דאית ליה דקצירת העומר דוחה שבת אית ליה דנקצר ביום פסול דאי סלקא דעתיך כשר אמאי דוחה שבת כיון דעומר שנקצר שלא כמצותו כשר נקצריה מערב שבת דהא כ"ע אית להו כרבי עקיבא דאמר כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה שבת וכן פסק רבינו ז"ל בפ' ראשון מהלכות קרבן פסח ואם כן רבינו ז"ל איך פסק דברים סותרים שדוחה שבת ואם נקצר ביום כשר וכן התוס' ז"ל בפ' ר' ישמעאל (דף ס"ו.) בדיבור זכר למקדש כו' פסקו דנקצר פסול והכריחו הדבר בראיות וחדא מיניהו משום דקי"ל דדחי שבת וכיון דדחי שבת ע"כ נקצר ביום פסול ולרבינו ז"ל שחילק הדברים לא ידעתי טעם וצ"ע:

הלכה י

נר חצי השדה וזורע חציה וכו'. בפ' כל קרבנות הציבור (דף פ"ה) אמרו שם תניא נמי הכי אבא שאול אומר עומר היה בא מבקעת בית מקלה וכבת ג' סאין היתה ושדה מודרמת היתה ובה היתה חמה זורחת וממנה חמה שוקעת נר חציה וזרע חציה וכו'. ובמשנה אמרו ובשנה שניה נזרע קודם לפסח שבעים יום וכתב רש"י ז"ל שם שכבר יש כח לחמה שזורחת עליו וכתבו רבינו ז"ל בסוף הלכות איסורי מזבח אבל כאן לא כתב קודם לפסח שלשים יום ואפשר שסמך על מה שכתב שם אי נמי כיון דאין מביאין עומר אלא משדה מודרמת בודאי החמה זורחת ואין צריך שיזרענו קודם הפסח שבעים יום כדי שתהא חמה זורחת דבלאו הכי זורחת שם כיון דמודרמת. וכתב רש"י ז"ל שם נר חציה וזרע חציה כגון שנרה כולה בשנה ראשונה ובשנה שנייה נר חציה וזרע חציה:

הלכה יא

ונאמר ויאכלו מעבור הארץ וכו'. זו היא ראיית רבינו ז"ל וראויה אליו וכתבה סמ"ג בסי' קצ"ט:

הלכה יב

מנופה בי"ג נפה וכו'. בסוף פ' אלו מנחות אמרו בגמרא ת"ר בגסה בדקה ר"ש בן אלעזר אומר י"ג נפות היו במקדש וכו' ופירש"י ז"ל בדקה בגסה שתי נפות היו במקדש אחת גסה ואחת דקה וכו' וא"כ ודאי דהלכתא כת"ק ולא ידעתי למה לא הזכירו רבינו ז"ל:

ונותנין עליו קומץ לבונה כשאר המנחות וכו'. שנתבאר משפטן פי"ג מהלכות מעשה הקרבנות:

אימתי קומצין אותו כו'. כתב מהר"ם מטראני בספר קרית ספר אחר שמקריבין מוסף היום וכבש העולה קודם תמיד של בין הערבים בהדי כבשים דמוסף היום מקריבין כבש העולה ואחר כך העומר הכל קודם תמיד של בין הערבים ע"כ, אבל הרב בעל כ"מ ז"ל נראה דמפרש דברי רבינו ז"ל בהפך שהוא מפרש שקומצין אחר מוסף היום וקודם כבש העולה ואחר כך אמר דכבש העולה קודם לתמיד של בין הערבים כלומר ואחר העומר וכדבריו אמר בסוף הוריות עומר קודם לכבש הבא עמו וכן כתב רבינו ז"ל לקמן בפ"ט והוי תיובתא לפי' מהר"ם מטראני ז"ל אע"פ שפשט לשון רבינו ז"ל מוכיח כדבריו. ואולי יש לומר דאע"פ שאומר דהעומר בא קודם הכבש מ"מ קמיצת העומר היא מאוחרת לכבש ומה שכתב רבינו ז"ל בפ"ט שקודם לעומר היא ההגשה וההנפה אבל כאן כתב שהקמיצה מתאחרת לכבש ואתי שפיר לפירוש זה דהוצרך רבינו ז"ל בפ"ט דהעומר קודם לכבש דלפירוש הרב בעל כ"מ ז"ל למה הוצרך לכותבו שם כיון שכבר כתבו כאן ומ"מ הדבר כדברי הרב בעל כ"מ ז"ל:

הלכה יג

אסור לקצור שדה וכו' קודם לקצירת העומר וכו'. מה שתמה הרב בעל כ"מ ז"ל דבגמרא קודם הבאה אמרו יש לומר דלא אמרו שם כן אלא לענין אכילת החדש לבד אבל הקצירה של חדש אחר שנקצר העומר מותר לקצור וכן אמרו שם (דף ע') בשלמא למ"ד קודם הבאת העומר היינו דלא קא עריב ותני להו ופירש"י ז"ל היינו דלא עריב אכילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה שריא ממוצאי יו"ט ואכילה לא שריא עד הקרבת העומר ע"כ. ובפרק עשירי מהלכות מאכלות אסורות לענין אכילת חדש תלה הדבר רבינו ז"ל בהקרבת העומר אבל כאן תלה הדבר בקצירה משום דאיירי לענין קצירת חדש. זה נראה לי פשוט:

הלכה טו

תבואה שלא הביאה שליש וכו'. בפרק ר' ישמעאל (דף ע"א) אמרו קוצר לשחת ומאכיל לבהמה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שמתחיל עד שלא הביא שליש ושם בגמ' נראה דתלי הא בענין הפסק לפאה דאי לא מקרי קצירה הוי הפסק לענין פאה ואי מקרי קצירה לא הוי הפסק. ורבינו ז"ל כתב בפ"ו מהלכות מתנות עניים או שקצר באמצעה אפי' קודם שהביא שליש וחרש מקום שקצר וכו' כלומר דבעינן חרישה ולא סגי קצירה לחוד וצריך לומר דדוקא איירי התם בקוצר לאדם ומשום הכי בעינן שיחרוש כדי שיהא הפסק דאי לא הקצירה לא הוי הפסק כיון דקצר לאדם אע"פ שלא הביא שליש דלא אמר ר' יהודה דלא הוי קצירה אלא בקוצר לבהמה אבל לא בקוצר לאדם כדאמרו שם בגמרא ומ"מ

סתם רבינו ז"ל דבריו שם דהיה לו לבאר דדוקא קוצר לאדם בעינן שיחרוש אבל קוצר לבהמה ולא הביא שליש הוי הפסק אע"פ שלא יחרוש דלא מקרי קצירה וכמו שכתב כאן דהיכא דלא הביא שליש קוצר קודם קצירת העומר דלא מקרי קצירה:

הלכה יח

וכל המקריב מנחה מן החדש וכו'. בפ' כיצד מברכין (דף ל"ז:) אמרו היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו וכו' נטלן לאכלן מברך וכו'. ופירש"י ז"ל דלבעל הבית קאי שיברך שהחיינו אם לא הביא מנחות זה ימים רבים ובתוספות ז"ל הקשו על פירושו דמשמע דקאי אכהן המקריב וכן משמע הלשון דקאמר נטלן לאכלן ולכך פירשו בכהן העומד להקריב במשמרתו ורבינו ז"ל נראה שמפרש במקריב מנחה קודם מן החדש. וכדי לתרץ קושית התוס' ז"ל דמשמע דקאי לכהן המקריב אפשר דכוונת רבינו ז"ל ג"כ היא על כהן המקריב מנחה מן החדש תחילה שיברך שהחיינו:

הלכה כ

וכן תבואה שהיתה בקרקע וכו'. שם בעי רמי בר חמא שתי הלחם הנצה שריא או חנטה ואסיקנא הנצה דעלה וחנטה דעלה ופירש"י מי הויא הנצה דעלה בפירות האילן כהשרשה דתבואה או לא ע"כ. משמע דלא בעי אלא בפירות האילן אבל רבינו ז"ל שכתב תבואה שהיתה בקרקע וכו' משמע דבתבואה גופה בעי אם הנצת עלים הוי כהשרשה או לא. ויש לדקדק רבינו ז"ל אדבעי לענין הבאת קרבן אמאי לא בעי להתיר להדיוט אם הנצת העלין קודם קריבת העומר הוי כהשרשה ומותר אחר העומר או לא הוי השרשה ואסור עד העומר הבא בשלמא לפירש"י ז"ל דהוי הבעיא באילן אבל בתבואה ל"ל הנצת עלה להכי לא בעי בהדיוט דאין בו איסור אלא בתבואה קודם העומר אבל לרבינו ז"ל דאיירי בתבואה קשה. וגם לפירש"י ז"ל קשה אמאי לא בעי לענין קרבן הנצת עלה באילן קודם העומר ואמאי נקט שתי הלחם מיהו אין זה קושיא דנקט שתי הלחם שהוא מאוחר יותר מעומר וכ"ש לעומר הקודם לו שיש בעיא בו אם אסור או לא:

פרק ח

הלכה ב

שתי הלחם אינן באים וכו'. **לא מצאו חדש יביאו מן העליה**. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה על רבינו ז"ל בתרתי. חדא דכתב לשון המשנה ופסק כדברי הברייתא דאמרה דאפילו מן העליה ובגמרא בר"פ כל קרבנות אמרו דהם סותרים ולזה תירץ דלשון המשנה דקאמרה באין מן החדש שפירש באין אתי כברייתא ומה שדקדקו בגמרא דהוי דלא כברייתא

משום דלא סיימו במשנה לא יביא ואם הביא כשר והדין עמו דכ"כ שם התוס' ז"ל דבאין משמע אפילו אם הביא מן הישן פסול חוץ מן מהנך דתני לא יביא ואם הביא כשר כלומר דבמתני' התם אמרו אין מביאין לא מבית הזבלים וכו' וסיימה ואם הביא כשר וכן אמרו שם גבי יין אין מביאין לא מבית הזבלים וכו' ואם הביא כשר אין מביאין מן הליוסטנין ואם הביא כשר משמע דכל היכא דהוי כשר בדיעבד מפרש ליה מתני' והיכא דלא פירש פסול וא"כ כאן שלא פירש אם הביא כשר ודאי דאפילו בדיעבד פסול ואע"ג דאמר שם אין מביאין מן הגרגרים שנשרו במים כו' ואם הביא פסול דהוצרכו לפרש שם דאם הביא פסול דמשמע דהיכא דלא פירש כן דכשר י"ל דאגב דתני ברישא גבי אין מביאין מבית הזבלים וכו' ואם הביא כשר תני בסיפא גבי אין מביאין מן הגרגרים שאם הביא פסול אבל לעולם דבסתמא היכא דלא פירש הוי פסול ולכך דקדקו בגמ' דמתני' ובריייתא פליגי אהדדי אבל רבינו ז"ל שפירש בהדיא אם הביא כשר ליכא למטעי בהא. עוד תמה על רבינו ז"ל שפסק כברייתא דלא כמתני' ונעתק לפרש פירוש אחר בסוגיא לדעת רבינו ז"ל. ואצלי נ"ל לתרץ עם שנקשה קושיא אחרת אי רבינו ז"ל פסק כברייתא אמאי לא כתב ג"כ בפ"ז גבי עומר בכי האי גוונא דלא יביא אלא מן החדש ואם הביא מן הישן כשר דברייתא ג"כ גבי עומר נמי אמרינן דאם הביא מן הישן כשר. לכך נראה לי לומר דאית ליה לרבינו דמתני' לא פליגא אברייתא גבי שתי הלחם דאם הביא מן העליה כשר דהכי אמרי' התם רבי נתן ור"ע אמרו שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות ואי מתניתין לית ליה הכי גבי שתי הלחם קמה לה מתני' דלא כר"ע ועוד דמאי דדריש ר"ע מקרא דמנחה חדשה שתהא חדשה לכל המנחות מתני' אית ליה הכי דבפ' רבי ישמעאל אמרו במשנה דקודם לשתי הלחם לא יביא ואם הביא כשר ופירש"י ז"ל שם הטעם דגבי לחם כתיב מנחה חדשה שתהא חדשה לכל המנחות א"כ ודאי דלא פליגא מתני' אברייתא גבי שתי הלחם ומ"ש מתני' דלא כי האי תנא הוא משום עומר דגבי עומר קא אמרה מתני' שאינו בא אלא מן החדש ומדלא אמרה אם לא הביא כשר משמע דאפילו בדיעבד פסול וכ"ת גבי שתי הלחם ג"כ כיון דאית לה דאם הביא כשר אמאי לא פירשה מתני' הכי דאם הביא כשר י"ל משום דכייל לשתי הלחם בהדי עומר דקאמרה חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש וכיון דגבי עומר אם הביא פסול לכך לא תני אם הביא כשר דלא הוי מילתא דשויא לתרווייהו וכשהקשו בגמרא והכתיב חדשה דמשמע דפריך אשתי הלחם דאם הביא אמאי אינו פסול הך קושיא הויא למתניתין ולברייתא, כך נראה לומר לדעת רבינו בדוחק:

הלכה יא

ומניחן בצד שתי הלחם כו'. מלשון רבינו ז"ל נראה שזאת ההנחה עם שתי הלחם הוי כשהוא מניפן שחוטין וקשה דבפ' כל המנחות (דף ס"ב) אמר שם והניף הכהן אותם על לחם הבכורים וכו' אלא מניח זה בצד זה ומניף והך הנפה דקרא כשהם חיים דהנפה דשחוטין מפקינן ליה מג"ש דשלמי יחיד ולרבינא מפיק ליה משלמיהם אבל ההנפה דקרא בחיין איירי. ואולי י"ל דהך ומניח בצד שתי הלחם דקאמר רבינו ז"ל אשתי הנפות קאי בין דחיין בין דשחוטין ואהנפה דלעיל שכתב ומניפן בעודם חיין נמי קאי וסובר רבינו ז"ל דאע"ג דהנפה דקרא דקא אמרה על הלחם איירי בחיים מ"מ הנפה דשחוטים דילפינן הוי דומיא דהנפה דחיים שיהו בצד הלחם:

ושאר הבשר נאכל לכהנים וכו'. במשנה פ' איזהו מקומן זבחי שלמי צבור ואשמות כו' ונאכלים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות:

הלכה יב

שחט שני כבשים על ארבע חלות כו'. בפרק התכלת (דף מ"ח) אמרו שם ת"ר שחט שני כבשים על ד' חלות מושך שתים מהם ומניפן והשאר נאכלות בפדיון אמרו רבנן קמיה דרב חסדא הא דלא כרבי דאי רבי כיון דאמר שחיטה מקדשה דפריק להו היכא אי דפריק להו מאבראי כיון דכתיב לפני ה' איפסילו להו ביוצא ופירש"י ז"ל איפסילו להו המקודשות, ביוצא ומתוך שאין אתה מכירן הרי כולן פסולות ואי דפריק להו גוואי ופירש"י ז"ל ואוכלם בפנים לארבעתן השתים חולין והשתים קדש ותירצו דפריק להו גוואי וחולין ממילא קא אתיין ומשמע לפי פירוש רש"י ז"ל דכל הד' אוכל בפנים כשפודה אותם מפני דשחיטה מקדשן ואין אתה מכיר מי הם החולין ומי הם המקודשין, וכן מ"ש בברייתא מושך שתים מהם ומניפן כתבו התוס' למאי דמוקי לה כרבי צ"ל שמניף כולם ובהא לא ידעינן הי אקדיש וכן רש"י ז"ל כתב שם והוא הדין דהוה מצי למפרך ברישא דאי ארבעתן בעי לאינופי בהדייהו דהא לא ידעי מי הן דקדושה וכו'. אבל רבינו ז"ל נראה דפליג שכתב מושך שתים ומניפן ולא הזכיר הנפת הד' ועוד כתב שנאכלין בחוץ ודבריו מתמיהין דכיון דלא ידעינן הי נינהו קדושות אמאי נאכלים בחוץ דילמא אותן הנאכלים הם הקדושות וכ"ת הרי נתברר אחרי כן דאלו השתים שפודה הם חולין הא קי"ל דבדאורייתא אין ברירה ועוד אם יכול לברר ולומר אלו השתים יהיו קדושות בקדושת שתי הלחם והב' אחרים הם קדושת דמים א"כ אפילו בחוץ יכול לפדותם ואינם נפסלים ביוצא דקדושת דמים הוו ובידו לבררם ויהיו השנים קדושת דמים. וכן יש לתמוה עליו על מה שכתב בפי"ב מהל' פסולי המוקדשין גבי תודה

שנשחטה על פ' חלות לוקח ארבעים מתוך פ' ומרים מהם א' מכל קרבן והמ' האחרות יפדו ויצאו לחולין ע"כ דמדברי התוס' ז"ל לפ' התודה (דף ע"ח) לא משמע הכי אלא שצריך להרים שמונה חלות לכהן ד' מכל ארבעים אחת מכל מין דאי לאו הכי כיון דאין ברירה דילמא דחולין קא שקיל וכן י"ל לדבריהם דלא יצאו לחולין המ' כיון דאין ברירה אלא יאכלו לבעלים כמו השאר והדברים פשוטים כיון דקי"ל דאין ברירה בדבר דאורייתא וכיון שכן על רבינו ז"ל יש לתמוה ג"כ על מה שכתב שם דהא קי"ל דאין ברירה ואיך כתב שמרים ארבע לבד ועוד שכתב שהמ' אחרים יצאו לחולין ואם כן במ"ש כאן ושם צ"ע:

הלכה טו

שתי הלחם מעכבים את הכבשים וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל נתן טעם לרבינו ז"ל למה פסק כר"ע ודבריו נכונים ועוד אני נותן טעם אחר משום דבגמרא בפרק התכלת בעי רבי ירמיה אליביה היכא דהביא לחם וכבשים והונפו ואבד הלחם והביא לחם אחר וכו', ועוד טעם אחר דבפ"ט מהלכות אישות גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום כתב שם הרב המגיד ז"ל ועוד דשמואל נמי פליג עליה דר' יוחנן בהא והוו להו תרי לגבי רבי יוחנן ואע"ג דפליג נמי עליה דרב מ"מ ליכא תרי לגבי רב מחד טעמא אלא מתרי טעמי ע"כ. גם אנו נאמר כאן כיון דבן ננס ור"ש הם נגד ר"ע מתרי טעמי לא הוו תרי לגבי ר"ע אלא חד מחד טעמא וכיון שכן הא קי"ל הלכה כר"ע מחבירו דלא הוי מחביריו כיון דכל אחד בא עליו בטעם אחר:

הלכה יז

[שייך להלכה יז, יח]

שני פרים של מוסף היום ופר הבא בגלל הלחם אינן מעכבין זה את זה איל של מוסף היום ושני אילים הבאים בכלל הלחם אינן מעכבין זה את זה. כך הנוסחא בדברי רבינו ומדברי הרב בעל כ"מ ז"ל נראה דגבי איל לא היה לו בגירסתו אלא אין מעכבין סתמא ולא זה את זה כמו גבי פרים דגבי פרים ליכא עיכובא כלל אבל אילים הם עצמם מעכבים זה את זה:

הלכה יח

[שייך להלכה יז, יח]

שני פרים של מוסף היום ופר הבא בגלל הלחם אינן מעכבין זה את זה איל של מוסף היום ושני אילים הבאים בכלל הלחם אינן מעכבין זה את זה. כך הנוסחא בדברי רבינו ומדברי הרב בעל כ"מ ז"ל נראה דגבי איל לא היה לו בגירסתו אלא אין מעכבין סתמא

ולא זה את זה כמו גבי פרים דגבי פרים ליכא עיכובא כלל אבל אילים הם עצמם מעכבים זה את זה:

הלכה יט

ואם נשחטו כולן מעכבין כו'. לפי פירוש רבינו ז"ל דהא דאמר ר' יוחנן בפ' התכלת (דף מ"ו) הכל מודים שאם הוזקקו זה לזה שמעכבין זה את זה ואינה זיקה שלהם שחיטה דקאי נמי אכבשים של מוסף היום ושבעה כבשי הלחם א"כ מאי קאמר התם תיפשוט מדר' יוחנן דתנופה לא הויא זיקה משום דקאמר דשחיטה עושה זיקה נימא דמאי דנקט ר' יוחנן שחיטה משום דקאי נמי אכבשי מוסף ושבעה כבשי הלחם דליכא בהם תנופה דזיקה דידהו הוי שחיטה. וי"ל דמ"מ היה לו להודיענו דשני כבשי הלחם תנופה הויא זיקה ומינה ידעינן דכ"ש בשאר כבשים דשחיטה הויא זיקה:

פרק ט

הלכה ג

עבר או שכח ושחט את שאינו תדיר. בפרק כל התדיר (דף צ"א) איבעיא להו תדיר ושאינו תדיר וקדם ושחט לשאינו תדיר וכו' ואמרו שם היכי משכחת לה דשחטינהו לתרווייהו אבל לא שחטינהו לתרווייהו תיבעי לך ע"כ. ומפני כן כתב רבינו ז"ל ואם נשחטו שניהם כאחד דזה] פשוט בגמ' ואין כאן בעיא ואין אנו צריכין למ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל וזה נלמד ממה ששנינו בפרק תמיד נשחט וכו' דזה גמרא ערוכה היא בזבחים פ' כל התדיר כדכתיבנא:

הלכה ה

דם עולה ודם אשם וכו'. שם (דף פ"ט) בעיא ובעי למפשטה מדאמרינן חטאת קודם לאשם חטאת הוא דקדמה ליה לאשם וכו' כלומר ודאי דקאי אאימורין דאי בדם שהיא ניתנת מבעי ליה וכתב הרב בעל כ"מ ז"ל דרבינו ז"ל לא גריס דיקא נמי דאי גריס ליה נפשטה בעיין. ואני לע"ד אומר דאפילו גריס ליה ומתני' איירי באימורים עדיין בעיא במקומה עומדת דאימורי חטאת קודמין לאשם וכ"ש אימורי עולה אבל דם עולה אפשר דקדמה לאשם או לא קדמה ואע"ג דבעיא דתדיר ושאינו תדיר אית ליה לרבינו ז"ל דנפשטה דמקריבו ואח"כ שוחט את התדיר וטעמא משום דבמסקנא אמרה מתני' נמי דייקא דקתני עד שיזרק דם התמיד ולא קתני עד שישחוט ויזרוק דם התם הוא דמכח הדייקא נפשטה הבעיא לגמרי דמדאיירי מתני' בדשחיט לתרווייהו ולא תני דיניה בשחט

האחד ולימא עד שישחוט וכו' משמע דאית לה למתני' דאם שחט לאחד קודם שישחוט לאחר דמקריבו ואח"כ מקריב את התדיר:

הלכה ז

ופר ע"ז קודם לשעיר שלה וכו'. שכך הוא הסדר הכתוב בתורה אע"פ שכבר כתב זה לעיל במ"ש וכן בשגגת ע"ז שהם מביאין פר עולה וכו' הפר קודם שנאמר בו כמשפט כאן סיים לפרש הדבר ואמר שכן הוא הסדר הכתוב בתורה:

הלכה ח

אפילו חטאת העוף של יולדת קודמת לכבשה וכו'. במפיק ה"א גרסינן כדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל דה"ק החטאת בכל ענין קודמת לעולה אפילו של יולדת שאינו על חטא ידוע. ולא כדכתב מהר"ם מטראני ז"ל בספר קרית ספר שלו וז"ל נראה מפני דחטאת העוף של יולדת באה במקום בהמה וכשבה אינו באה במקום שעירה ע"כ. ודברי הרב בעל כ"מ ז"ל נכונים ביותר כמו שכתבתי:

הלכה ט

הפרים קודמין לאילים כו'. בפ' כל התדיר (דף צ') אוקימו ברייתא דפרים קודמין לאילים ואמר לא לנדבה פרים קודמין לאילים שכן נתרבו בנסכים ואע"ג דבמסקנא לא קאי הך אוקימתא דאמרו השתא דאתית להכי אפי' תימא פרים דחג כמשפט כתיב בהו וכי הך אוקימתא פסק רבינו לעיל מ"מ סובר רבינו ז"ל דהדין דין אמת:

הלכה יג

היו לפניו שלמים של אמש וכו' שהרי קרב זמנן. כלומר שנשחטו השלמים אמש והם נאכלין ביום הזבחים ובלילה וביום שלאחריו ומפני כן קרב זמנן ודלא כרש"י ז"ל דנראה מדבריו דשחטן היום ותלה הטעם בזלזול להשהותן כל כך הואיל ובאו ראשונה יקרבו ראשונה ומדברי התוס' ז"ל נראה שמפרשים כדברי רבינו ז"ל שסובר ששחטן אמש והזלזול הוא מפני שצורת הבשר מתקלקלת אבל בנוסחאותינו בדברי רש"י ז"ל כתוב ששחטן היום:

פרק י

הלכה ו

ועם ניסוך היין של תמיד של שחר היה מנסך המים לבדו וכו'. כתב הרב בעל כ"מ ז"ל ומשמע לרבינו ז"ל דהיינו בשעת ניסוך היין ע"כ. מוכרח הוא מן המשנה בפ' לולב וערבה דקאמרה דשני ספלים של כסף היו שם מערבי היה בו המים כו' והיו מנוקבין

כמין שני חוטמין דקין וכו' דמדקאמר של מים היה דק ושל יין היה עב יותר משמע דהיה מנסך שניהם יחד וכדי שיכלו יחד עשו כן הנקבים:

הלכה יג

חוזרין חלילה ובשמיני חוזרין לפייס כולן כאחד. קשה דבפ' החליל (דף נ"ה) איפליגו רבי ורבנן דלא מפייסין המשמרות כולן ולרבנן אחד משני משמרות דלא שלשו בפרים עושה אותו ומפרש התם כי היכי דתיתי מתני' כרבי דהפייס הוא בין שני משמרות. ואם כן קשה אמאי פסק רבינו ז"ל כרבי ולא כרבנן דאע"ג דקי"ל הלכה כרבי מחבירו הא קי"ל ולא מחביריו ואולי משום דפשטה דמתני' וכן ברייתא דכל המשמרות שונות ומשלשות כרבי מוכחי אע"ג דאוקמינהו התם כרבנן סובר רבינו ז"ל דהיינו דחייה בעלמא אבל פשט דידהו כרבי אתיא ולכך פסק כרבי:

הלכה טו

ולעולם אין מערבין וכו'. הרב בכ"מ ז"ל כתב סוגית הגמרא והעלה בדברי רש"י ז"ל שטעות הוא מ"ש והא דקתני מציעתא דמתני' אבל אין מעכבין היינו בשלא נתערבו סלתן וכו' דצריך למחוק תיבת בשלא וצ"ל אפי' נתערבו סלתן ושמנן ע"כ. ואני אומר אדרבה מ"ש רש"י ז"ל עיקר ועל פירוש רבינו ז"ל יש לתמוה דפשט הברייתא דאמרה בד"א בסלת ושמן אמתני' קאי וכן פירש"י ז"ל שם וכיון דאמתני' קאי ע"כ הכי קאמרה הא דתני מתני' דאין מערבין נסכי כבשים בנסכי בנסכי אילים ופרים היינו כשהסלת והשמן קיים כלומר שלא הוקטר ולא נתערבו אבל היכא דהוקטר סלת ושמן או נתערבו ולא נשאר אלא יין מערבין וע"כ הך מערבין הוי נסכי פרים בנסכי אילים דעל זה התחיל תנא דברייתא דבריו ראשונה במה שאמר בד"א דאמתני' קאי ומתני' לא קאמרה דאין מערבין אלא בנסכי פרים ונסכי כבשים וא"כ ע"כ מה שאמרה המשנה אבל אין מערבין כו' אירי בשלא נתערבו ושפיר כתב רש"י ז"ל במה שכתב דמציעתא בשלא נתערבו דמוכרח הוא כיון דברייתא אמתני' קאי. אבל לרבינו ז"ל קשה דאיך אפשר לומר דאפי' נתערבו אין מערבים נסכי כבשים בנסכי פרים הא ברייתא אוקי מתני' בשלא הוקטר הסלת והשמן או לא נתערבו ועל דא קאמר אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים. אלא שיש לומר בדוחק לדעת רבינו ז"ל דס"ל דברייתא לא קאי אמתני' אלא מתני' אירי בכל גוונא אפי' נתערבו אלא ברייתא קא אמרה דין אחר דאין מערבין נסכי כבשים ונסכי כבשים יחד ועל דא קאמרה בד"א בסלת ושמן וכו' והגמ' לא חש להביא דברי הברייתא האמורים קודם ועל דא קאמרה הברייתא בד"א דאין מערבין נסכי כבשים בנסכי כבשים אלא בסלת ושמן קיים שלא הוקטר ולא נתערב אבל הוקטר או נתערב מערבין היין כלומר דוקא

נסכי כבשים בנסכי כבשים ולא נסכי כבשים בנסכי פרים ודוחק הוא. ויותר מרווח הוא פשט רש"י ז"ל כדכתיבנא דפירש שם דקאי אמתני' ודבריו הם מיושבים על נכון ואין שם טעות כלל. ולענין מה שהקשה הרב בעל כ"מ ז"ל לפירש"י ז"ל דכיון דלא נתערב הא איכא גזירה ואפי' נסכי כבשים בנסכי כבשים נמי יהא אסור לערב גם לפירוש רבינו ז"ל קשה בהפך כמו שהקשה הוא בעצמו דאי בנתערבו אמאי אין מערבין נסכי פרים בנסכי כבשים הא ליכא גזירה ותירץ שם דמ"מ כיון דנסכי כבשים ונסכי פרים אינם שוים מחמירין טפי. גם אני אומר לפירש"י ז"ל כיון דנסכי כבשים ונסכי כבשים שוים לא מחמרינן בהו כולי האי לאסור כשנתערבו אע"ג דאיכא גזירה, ופירוש רש"י ז"ל מרווח יותר: סליק הלכות תמידין ומוספין בס"ד